

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXV.

ЖОВТЕНЬ — 1974 — OCTOBER

Ч. 297

Гѣрбъ старожитный пресвѣтныѣ Кнѣзѣтъ Рѣсскыѣ.

Лѣто: 61. И сѣ конь бѣлъ и сѣдло на немъ черное и истинное, и правоедное и конное.

НОВІ ДНІ

— NOWI DNI —
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969

П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові Дні"

В. В. Павлюк — адміністратор

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Д. В. Кислиця (головний редактор),

О. Г. Коновал, П. І. Маляр,

Роман Рахманний.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 доларів

Австралія — 4.50 австралійських доларів

Франція — 25 франків

Англія — 1.75 фунта

Всі інші країни Європи, Венесуела — 5.00 дол.

Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

З Австралії:

S. Krywolar, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
S. 5001, Australia.

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskyj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116,
U.S.A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOVI DNI
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

Second Class Mail Registration Number 1668

На першій сторінці обкладинки: Одна з ілюстрацій у книзі "Чому катедри українознавства в Гарварді?", поданих у зв'язку зі статтею про Іпатівський літопис.

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Юлія Ілліна — Поезії	1
Д. Кислиця — Український науковий інститут і катедра українознавства в Гарварді	3
Оксана Ашер — Поезія М. Драй-Хмари	9
М. І. Мандрика — Юм Кіппур 1973	12
Алла Йогансен — Лист	13
В. Чапленко — Цінний здобуток 60-их рр.	14
Анастасія З. Діденко — Микола Семчишин	16
О. Архімович — Світова продукція польових культур у 1973	18
Г. Гордієнко — Проблема наркотиків — не розв'язана?	22
Лідія Далека — Вельмишановному землякові	23
І. Діденко — Поетесі Зої Когут	24
І. Пишкало — Познайомтеся: Євгенія Мірошниченко	26
Читачі пишуть тощо	29

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Василь Бритак, Су Сейнт Мері, Канада з нагоди христин донечки Ніни	\$10.00
Олександра Бонард, Гловіс, США	7.00
Е. Дзвоник, Кенора, Канада	3.50
В. Бритак, Су Сейнт Мері, Канада	3.50
Анатоль Бобер, Вава, Канада	3.50
Федір Корсунь, Філадельфія, США	3.50
М. Козак, Гамільтон, Канада	2.00
С. Кулик, Бронкс, США	2.00
А. Штихно, Лашін, Канада	1.50

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ
ПРИЄДНАЛИ:

М. Іващенко, Канада	2
І. Левко, Бельгія	1
Валя Родак, Канада	1

Всім щиро дякуємо за підтримку

Редакція і адмін. "Нових днів"

Юлія Ілліна написала ці вірші, коли була ще студенткою IV курсу Московського літературного інституту імені М. Горького. Народилася вона в м. Попасній на Ворошиловградщині. Працювала в районній газеті кореспондентом, Друкувала свої твори в обласній та республіканській пресі.

СВЯТО

У темнавому полі
вездечка
бряжчить.
За багаттям коханий стоїть —
мовчить.
Та виходжу, виходжу, виходжу
У коло до танцю.
Важко од світлого персня
білому пальцю.
Важко ріллею осінньою
ноги ступають
В чорному полі — в зорянім колі
ноги втопають.

Що ж ви стали, гей, музики!
Загубила
черевики.
Загубила — не знайду.
В танок босою піду.

Жито мати — жито жати.
Як тебе не проваджати?
Як за руку не вести?
Як деревам не цвіти...
Так пройти в прощальнім танці
Біля тебе. Скільки ж літ
Догорятиме на пальці
Барвоплинний самоцвіт!...

Перемовчала —
переболіло,
І — ні броду вже,
Ні мостів.
Буду хату білити, бо літо
На покрівлі лелека змостив.
А у хаті півні пелехаті
З-під моєї легкої руки
Будуть град, наче зерна, клювати,
І змерзати
В тонкі рушники.

А душа, як вино —
перебродить.
А душа, як душа — відболить.
Я із мосту не кинуся в воду,
А стомившись,
Нап'юся води.

Бо душа, як душа, — не згоріла.
І лелеки не вмерли в гнізді.
Перемовчала —
переболіло,
Та — ні броду вже,
Ні мостів...

ГОЛОС ІЗ ЧУЖИНИ

"Ой Канадо, Канадочко,
Яка ти зрадлива".
(народна пісня)

— Братку, братку,
Де ж нам матір взяти,
Чи малярів найняти,
Чи купити,
Чи вкрати,
Матір намалювати?
— Хоч спишуть-змалюють,
Та не такую:
Наша ненька
На личко біленька
На слово вірненька.
Ой братку, братку...

Жилаві руки напнуто, мов струни.
Сльоза покотилася. Луни.
Матір в останню путь
Сини несуть.
За слізьми і дорога — море.
А може, то через море
Додому її несуть?
Камінна путь!
Тільки спини синів, як гори,
погорбилися у горі,
Тільки дорога прозора —
Сльозово.
— Ненечко, зоре,
Совісте наша нетлінна!
(День
стояв на колінах).

Відійшла за тихий обрій
Пісня, наче злива:
"Ой Канадо, Канадочко,
Яка ти зрадлива..."

— Братку, братку,
Де ж нам віри взяти,
Чи купити, чи вкрати,
Чи грабарів найняти
Хату їй будувати?

(Тільки спини синів, як гори,
піднялись над землею у горі...)
На обличчях — сіра дорога,
Строга.
Як тобі, нене, лежати
Лицем до сонця чужого?

— Братку, братку...
Де ж нам землі та й рідної

Взяти?
Можна й купити,
І малярів найняти
Матір намалювати,
Ой, спишуть-змалюють,
Та не такую:
Мальована рута — очам отрута.
Купована рута — серцям отрута.
А наша ж ненька на личко
біленька,

На слово вірненька,
На слово вірненька...

**

Коли втече з мого обличчя сонце,
А луни дзвінко світ в мені
повторять,
А підеш ти по сонячному сліду —
Хай береже тебе моя печаль.

Коли ріку в руках я заколишу,
А блискавка мій силуєт повторить
На скелі, гострочолій і холодній, —
Хай береже тебе моя печаль.

Коли мене у сонці не впізнаєш,
Коли надія трутно поцілує
Твої зелені очі на світанні, —
Хай береже тебе моя печаль.

Коли втече з мого обличчя
сонце, —
Його я наздогнати не зумію,
Лиш вимовлю останнє замовляння:
"Хай береже тебе моя печаль..."

**

Вихопились коні із червоного
Лісу — і задихали вогнем.

Ми стояли і ділили порівну
Ягоди солодкі з теплих жмень.

Вихопились коні, — захиталося
Літо, і дорога, і трава...
Щось пішло од нас —
і не спиталося;
І немає літа, і нема...

**

Прийшов до моїх вікон
Вітер Великий:
— Пустим мене, — каже, — у хату.
А як мені вітер впустити?
В мене біла хата маленька —
Вітруган занадто великий.

Прожену я вітер із двору.
Якось проживу і без вітру.

Прийшло до моїх вікон
Щастя Велике:
— Пустим мене, — каже, —
до хати!

А як мені щастя впустити?
В мене сіра хата маленька —
А те щастя сяє, як сонце.
Ач, яке сліпуче — ще осліпить!

Прийшло до моїх вікон Кохання.
Не питавши дозволу — в хату!
Розлетілась хата на друзки.
Ну, а я весела й без хати.

Піду тепер вітер шукати.
Піду тепер щастя шукати.

("Літ. Україна")

НАШ ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

У зв'язку з 25-річчям "Нових днів" у Торонто створено ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ "НОВИХ ДНІВ" у такому складі:

Пані Валентина Родак, Віра Павлюк, Микола Валер, Карпо Роговський, Андрій Ліщина, Михайло Гава, Іван Данильченко і Микола Підлісний.

Про день, місце і програму відзначення ювілею повідомимо належним чином у нашій пресі, радію та — в окремих випадках — особистими запрошеннями.

Загальне відзначення ювілею відбудеться в м. Торонто, Канада.

За видавничу спілку "Нові дні"
Іван А. Ваць — голова
Василь В. Павлюк — секретар

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК — КНИЖКА
ОЛЬГИ КОСАЧ-КРИВИНЮК

"ЛЕСЯ УКРАЇНКА. ХРОНОЛОГІЯ
ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ"

Видання Української Вільної Академії Наук
у США, 927 сторінок, 33 ілюстрації.

Книжка великого формату у гарній оправі
роботи Петра Холодного. — Ціна 20 дол.

Купуйте в українських книгарнях
або замовляйте в Академії:

Ukrainian Academy
206 West 100 St., New York, N.Y. 10023, USA

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ І КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В ГАРВАРДІ

Ми століттями сподівались на чийсь поміч, якесь чудо. Історія повинна була нас навчити, що ніхто нікому нічого не давав, не дає і не даватиме.

Якщо має існувати дійсна наука про Україну, то тільки тоді, коли українська спільнота її фінансово забезпечить.

Омелян Пріцак. — Чому катедри українознавства в Гарварді?

Що недавно ще було рожевою мрією — тут стає відрадною дійсністю. Не можна ще сказати — звичайною чи буденною, бо це не про нас би була казка, але таки наочною, імпульсивною, рухомою. Трудно сказати, чого тепер у цьому поважному осередку більше — організаційного буянства чи властивої динамічної праці, суто академічного змісту чи наполегливих зусиль за самоствердження і остаточне усталізування, ідеалізму-посвяти чи звиклого руху справ, усталеного і вже зрівноваженого функціонування всього апарату. Але при наявності всього цього — тут виразно переважає вже оптимізм і певність, дух перемоги над початковими труднощами, помітна рівновага і гармонія, ясність мети і виразність перспективи.

Тепер можна з певністю сказати, що наше гарвардське чудо сталося завдяки трьом вирішальним факторам: фінансова жертвенність дозрілої до великих завдань нашої еміграції, удалий вибір університету (найавторитетнішого) і щасливий випадок, що за діло взявся професор Омелян Пріцак, очоливши всю групу ентузіастів цього історичного подвигу.

I.

У липні ц.р. мені пощастило, нарешті, відвідати Гарвардський університет і на власні очі побачити, що там і як тепер діється. Два дні оглядний університету, а переважно — самого Українського наукового інституту в дії, при праці, ознайомлення з бібліотечними фондами, жвавих і дуже цікавих розмов з керівником усього цього історичного діла академіком Омелян Пріцаком, його першим і найближчим науковим сподвижником і також академіком Ігорем І. Шевченком, молодим і багатонадійним науковцем-істориком д-ром Орестом Субтельним та іншими працівниками-ентузіастами Інституту — все це сповнило мене незвичайно приємних і глибоких вражень, які трудно висловити-переповісти в одному журнальному нарисі-звіті. Треба ще буде не раз повернутися до епопеї воздвиження нашого гарвардського чуда.

Саме тоді відбувалися при Інституті літні курси українознавства, на яких викладали: проф. Ася Гумецька — українську літературу, проф.

Михайло Лесів — українську мову, а д-р Орест Субтельний — історію України. Курсанти підібралися цього року досить добре підготовані, щоб слухати підвищені курси українознавчих дисциплін, виявилися активними й допитливими, винахідливими. Увечорі 17-го липня — порядком гурткової самодіяльності курсантів — відбувся

Це фото зроблено 18 липня 1974 р. в приміщенні Українського наукового інституту. У першому ряді (сидять) — проф. Ігор Шевченко, професор Ася Гумецька, ред. "Нових днів" Дмитро Кислиця; у другому ряді (стоять) — директор Інституту професор Омелян Пріцак, слухач літніх курсів о. Богдан, д-р Орест Субтельний, докторант Любомир Гайда.

показ Довженкового фільму "Арсенал"; вступне слово до фільму мав курсант Марко Царинник, а після фільму була поживавлена товариська розмова, в якій брали участь усі глядачі (фільм німий) — курсанти, гості з різних факультетів університету, професори і співпрацівники Інституту та взагалі гості, а серед них і приїжджі здалеку (такі гості до Інституту прибувають щодня).

Того ж таки тижня у вестибюлі університетської бібліотеки Вайднера відбувалася виставка всіх українських видань, із газетами та журналами включно, — з часів ДП таборів, а найбільше праці й хисту вклала у здійснення цієї виставки завзята Ярина Турко.

Тоді ж таки надійшла з друкарні перша партія (пака) книги "Чому катедри українознавства в Гарварді?", вибрані статті акад. О. Пріцака. Це, можна сказати, літопис великої місії Омеляна Пріцака та іже з ним: від теоретичного обґрунтування потреби й можливостей творити в Аме-

риці такого профілю українську цитаделю і аж до стану на сьогодні — що вже створено й закріплено як у сенсі фінансової бази, так і в розгортанні плану-задуму всієї академічної праці — наукової та навчальної. Тепер, прочитавши всю цю книгу, хочеться побажати: всім, всім, всім треба прочитати цю щирі, переконливу, найсучаснішу та найактуальнішу книгу, яку написав дух, що тіло рве до бою, — книгу про те, що не тільки українській еміграції, а й усій українській нації зараз на потребу. Не збираюсь закликати, щоб із кожним словом віщого Омеляна, читаючи цю його книгу, всі погоджувалися, ні! Але про таке думати і так шукати, мавши за свій ідеал те, що Омелян Прицак має, так хотіти і настирливо, цілеспрямовано і самовіддано діяти, прямуючи до ясно визначеної перед собою мети, — був би гріх великий не радити всім, не закликати всіх, не захочувати всіх. Інша річ: як можна ВСІХ закликати до того, на що здатні і спроможні лише одиниці — найбільше одухотворені, найсильніші духом, найкраще озброєні знаннями, до кінця і беззастережно віддані своєму ідеалові, своєму народові, іншими словами — вибрані і, як сказав би проф. Вол. Кубійович, одержимі?

II.

...Чималий, просторий, вигідний університетський будинок 1581-83 по Массачусетс Авеню. Над дверима головного входу — милує око і тішить душу вивіска українською й англійською мовою:

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Щоправда, тоді саме трохи закривали-затіняли ту вивіску поручні риштовання — перефарбовували весь будинок знадвору (зсередини скінчили вже). Питаю, чи дорого й Інституту коштує оте причепурення та чи має вже господар цього дому відповідні асигнування на ту розкіш. Чую спокійну відповідь: Гарвардський університет не дрібязковий — лагодить і перефарбовує всі будинки підряд, не турбуючи їх господарів нічим, отже й розмовами про кошториси чи рахунки за виконану роботу...

Інакша трохи відповідь на моє питання про те, чи Фонд катедр українознавства та Інституту дає вже на рівні університету, цебто повне утримання всім працівникам: директор Інституту і головний рушій усього Ом. Прицак не бере ні цента, а задовольняється своєю повною платнею в історичному відділі всього університету; його заступник у наукових справах Ігор Шевченко також отримує платню деінде, навіть не в Гарвардському університеті, а в Вашингтоні, де він раніше працював — до переходу на катедру візантології в Гарварді; так само отримують і не претендують на платню в Гарвардському центрі українознавства й інші вчені — члени Наукової Ради катедр українознавства, як Юрій Шевельов, Ярослав Білінський, Ігор Каменецький та ін.

Як і має бути, у відповідних приміщеннях Інституту вже добре упорядковані галерії портретів

найвизначніших українських учених — істориків, мовознавців і літературознавців та письменників. Дочка Сергія Пилипенка — Міртала Сергіївна — подарувала Інституту власної роботи скульптуру — погруддя свого батька; Яків Гніздовський подарував Інституту чимало своїх картин, великих і малих, так що дім українського наукового життя поволі, але певно починає дихати духом української науки і культури.

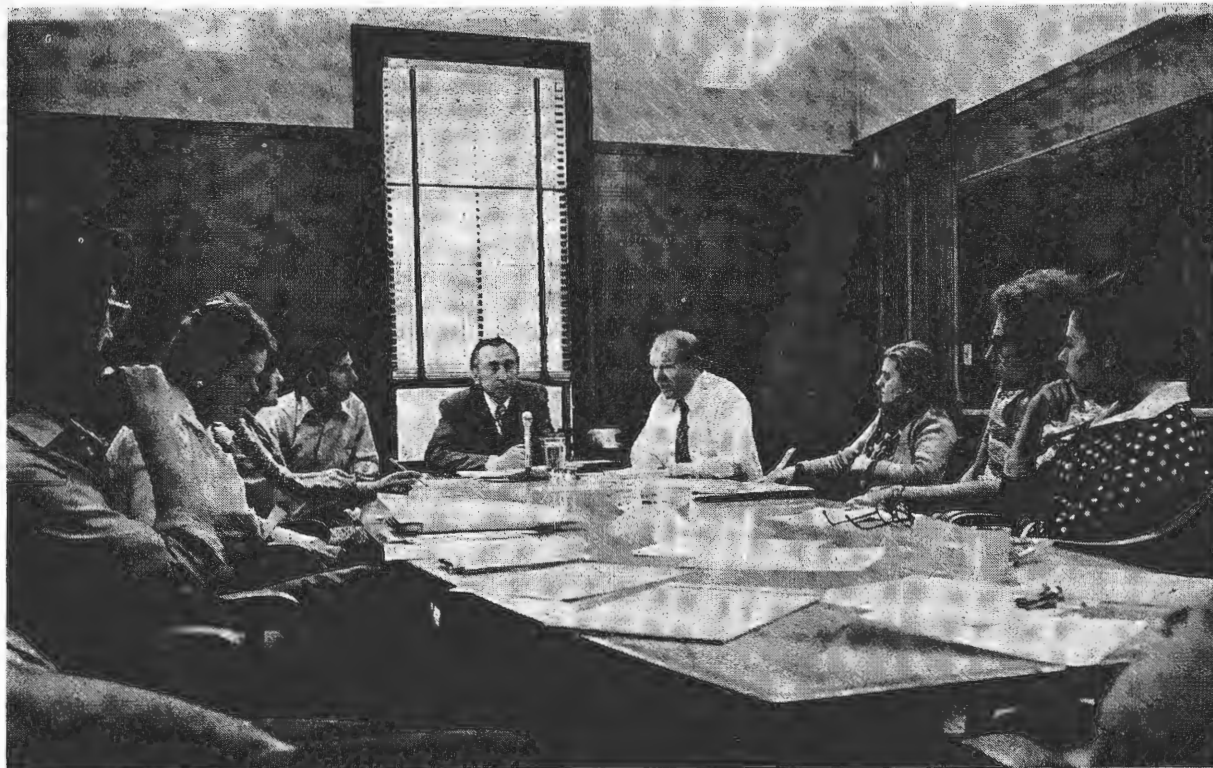
Прометеївсько-місіонерський дух і стиль поведінки керівника всієї інституції якось, мабуть, передається і всім, хто в Інституті працює: діло роблять усі з надхненням, очоче відвідувачам помагають зорієнтуватися, до критичних зауваг і порад уважні, ласкаво гостинні — справді дбають про те, щоб гості-відвідувачі розносили по світові добру славу про нову українську твердиню. А найбільше звиваються у вирі щоденного потоку тут — увітлива секретарка Інституту Лідія Стечик та метка секретарка ФКУ (вона ж і палацевий фотограф) Христина Балко.

У домі української науки цілком вистачає місця (кімнат) для наукових працівників — тепер і на ближче майбутнє. У стадії закінчення — приміщення для довідкової наукової книгозбірні та періодичної преси. Відає цією частиною Інституту бібліотекар Едвард Касинець, який любовно впорядковує кожну секцію своєї бібліотеки, розпитує відвідувачів і гостей про можливості, як і звідки можна дістати ті чи інші видання, якими можна збагатити-поповнити інститутську колекцію довідників та інших джерел достовірної інформації (українська преса). Від себе я запевнив Едварда Касинця, що він буде регулярно отримувати від нашого видавництва по два примірники кожного випуску "Нових днів" — на додачу до того, що надсилається за передплатою.

III.

Академічна діяльність катедр українознавства зосереджується на вищих рівнях — на програмах, що ведуть до здобуття учених ступенів — магістерських і докторських. Кандидатів в аспіранти й докторанти добирає проф. О. Прицак разом із своїми колегами — дуже уважливо, перевіряючи їх знання, здібності та нахил до творчої і наукової праці. Уже не одного кандидата так вибрано з-поміж студентів із літніх курсів, а пошуки за найкращими кандидатами не обмежуються тільки Америкою та Канадою. І це добре. Як відомо з багатьох пресових повідомлень, перший докторський ступінь з історії України з успіхом здобув 1972 року Орест Субтельний, який уже й працює тут викладачем історії України. Всі три катедри будуть складовими частинами відповідних відділів Гарвардського університету — катедра історії України при історичному відділі, катедра української мови при відділі слов'янознавства, а катедра української літератури при відділі порівняльної літератури.

Українські катедри ще не укомплектовані постійними і оплачуваними з фонду катедр українознавства керівниками і професорами. Професори

Семінар під час академічного року. Проти вікна сидять проф. Мих. Лесів і академік Омелян Пріцак.

й викладачі історії України, української мови й літератури досі ще перебувають на утриманні своїх загальноуніверситетських відповідних відділів. Д-р Орест Субтельний також.

Український науковий інститут уже тепер має раз або й двічі на тиждень семінари українських студій (я б назвав це науковими сесіями), в яких беруть участь наукові співробітники інституту, аспіранти, докторанти та гості з інших університетів. За теперішнім регламентом, на цих семінарах (сесіях) відводиться одна година на доповідь і одна на дебати. Судячи зі стислих друкованих протоколів цих семінарів, можна констатувати, що переважають на них проблеми історичні.

Теперішніми силами Інституту (переважно силами докторантів та аспірантів) видаються двічі на рік *Resenzija*, огляди радянсько-українських наукових праць, що науковий керівник Гарвардського центру українознавства акад. Ом. Пріцак називає "діалогом з ученими Радянської України". З неперіодичних видань суто наукового характеру, випущених останнім часом, на особливу увагу заслуговують *Kievan Rus' Is Not Identical With Russia!* (передрук статті Ом. Пріцака і Дж. Решетаря із *Slavic Review*, 1964); "Чому катедри українознавства в Гарварді?" — збірник статей Ом. Пріцака, 1973.

У другій половині 1975 року тут почне виходити 500-сторінковий журнал-річник з проєктованою назвою "Гарвардський журнал українознавства", що його згодом, як проф. О. Пріцак пля-

нує, можна буде видавати двічі на рік. Редагуватиме цей журнал колегія, до складу якої ввійде 15 членів, а головним редактором буде акад. Омелян Пріцак. Співвідношення складу ред. колегії — українці і не-українці — проєктується 5:10. З неукраїнців до редколегії увійдуть знавці східно-європейських справ.

У межах цілого Гарвардського університету вже діє окремий Комітет у справах українознавства, до компетенції якого, очевидно, належить координувати українознавче планування між відповідними відділами та факультетами, дораджувати керівникам університету та окремим відділам його. Склад цього комітету такий: Омелян Пріцак — голова, Ігор Шевченко, Горас Г. Лант, Річард Е. Пайпс, Едвард Л. Кінан, Віктор Вайнтрауб.

Дирекція Українського наукового інституту складається на сьогодні з таких осіб: Омелян Пріцак — директор, Ігор Шевченко — заступник, Орест Субтельний — секретар (він же відповідальний за семінари), Уляна Пасічник — редактор видань.

Крім того, зформовано ще й *Visiting Committee* — Nr. 61 — in *Ukrainian Studies* (Board of Overseers), на чолі якого стоїть на весь світ відомий Джозеф Алсор. Цей комітет складається з 14 членів, з них 8 осіб — учені (половина з них українці), решта визначні громадські діячі.

Виконуючи одне зі своїх завдань, Інститут виготовляє вже основні підручники для вжитку в своїх курсах катедр українознавства (і для вжит-

ПОМЕР ПРОФЕСОР В. М. ІВАНІС

У суботу 28 вересня ц.р. помер у м. Торонто професор Василь Миколайович ІВАНІС, великий син Кубанської землі. Два роки й дев'ять місяців Покійний пробув у шпиталях м. Торонто, будучи частково паралізованим — майже не діяли ліва рука і нога, не міг говорити, хоч загальний фізичний стан Його був цілком задовільний.

У середу 2-го жовтня прибув із Чехо-Словаччини єдиний син Покійного д-р Євген Вас. Іванис, щоб бути на похороні батька, з яким не бачився майже 30 років.

У четвер 3-го вересня велика жалобна громада м. Торонто похоронила професора В. М. Іваниса на Проспект цвинтарі. Були на похороні й друзі Покійного, що прибули з близьких і далеких околиць Північної Америки.

Величну Службу Божу за спокій душі Василя Миколайовича Іваниса відправив у Катедральному Соборі Св. Володимира сам Митрополит Української Православної Церкви Канади Михайл у сослужінні п'яти священиків.

Великому козакові віддала заслужену шану вся наша громада, гідно вирядивши в останню путь свого дорогого друга, визначного національного діяча-державника, ученого, громадського і церковного діяча, публіциста і опікуна нашого рідного шкільництва.

Докладний звіт про похорон проф. В. М. Іваниса і некролог із висвітленням великих заслуг Покійного подамо в наступному числі нашого журналу.

РЕДАКЦІЯ

ЕКСПЕДИЦІЯ ПІДНЯТТЯ ЧОВНІВ З ЗАТОКИ

Понад двісті п'ятдесят років тому з Англії вирушили кораблі "Албані" та "Діскаверер" на побережжя північної Канади, щоб розшукати там золоті гори. В затоці Істлен їх спіткала трагедія. Більшість членів залоги кораблів згинула під час шторму. Обидва кораблі затонули в затоці океану.

Розшукувати ті кораблі і видобувати з-під води вирушила цього року з ескімоського селища Ренкін Інлет експедиція США, членом якої є українець Володимир Захарчук — канадський спеціаліст у ділянці підводної археології. Він спрацював плян, як видобути з дна затоки дерев'яні кораблі. За його проєктом частину затоки огорожать, випомпують воду і витягнуть кораблі з намулу та перевезуть у нове місце для наукових досліджень.

Увага!

Увага!

АНАТОЛЬ ЮРИНЯК

Камікадзе падає сам

оповідання й фейлетони

184 сторінки, звичайна обкладинка

Ціна 4.00 долари

Замовляти в адміністрації "Нових Днів"

ку будь-де): з української літератури (замовлено Богданові Кравцеву один із них — 20 ст.), з української мови (перший із них уже складає проф. Ася Гумецька при співучасті проф. Гораса Ланта і проф. Мих. Лесева) та з історії України (працюють автори над курсом до 18 ст. — на чолі з Ом. Прицаком та І. Шевченком, а за курс 19-20 століть відповідає Орест Субтельний).

Гарвардський центр українознавства буде нормально і успішно функціонувати, коли завершиться почате створення потрібного фонду і для Інституту (Українського наукового інституту) — як складової частини й завершення того центру. Будинок Інституту уже має — подарований йому Гарвардським університетом, утримання того будинку тим часом обходиться для українознавчого центру й інституту недорого — лише оплата телефону... Тож коли так іде назустріч нам Гарвардський університет і коли стільки діла зроблено на шляху до завершення всього комплексу

цитаделі українознавства при цьому університеті, а також тоді, коли таким буй-туром виявився керівник усього цього діла академік Омелян Прицак, — не може бути сумніву, що запланований на цю осінь початок поновленої кампанії за збір фондів — цього разу на фінансову базу для Українського наукового інституту — закінчиться повним успіхом. У зв'язку з цим слід побажати організаційному референтові ФКУ Богданові Тарнавському, який знову розгортає свою кипучу діяльність, — у добрий час!

Коли катедрам запевнене вже утримання на вічність, то на вічність також має бути створений фонд і для Інституту, який має не тільки всебічно помагати своїм катедрам українознавства, а й гуртувати навколо себе всі наші творчі наукові сили — для нашого ж добра тепер і ще більше — в недалекому прийдешньому.

Д. КИСЛИЦЯ

ІВАН ФРАНКО ПРО ЗНАЧЕННЯ НАУКИ

З усього, що тепер робиться в Галичині, крім праці над усвідомленням і політичним згуртуванням мас народніх, найвартісніші по-моєму ті початки-систематичної праці наукової, яку зорганізував при Науковім Тов. ім. Шевченка проф. М. Грушевський і яка вже тепер здобуває і товариству і цілому нашому народові признання — звісно, не вдома, не серед широкого загалу русинів, а поза границями нашого краю, там, де люди займаються наукою і цінять наукову працю. Я чув з уст проф. Ягіча (славист Виденського університету) слова горячого признання для тої, хоч покищо скромної праці, і слова здивовання, як це товариство ухитряється при таких мізерних фондах продукувати так багато. А з уст одного польського вченого я чув заяву, що те, що тепер робить Товариство ім. Шевченка, се перший примір такої дружньої праці, не тільки в історії галицько-руського духового життя. І справді, одинокую паралелю можна пришукати хіба в короткій та плідній праці Югозападного відділу Географічного товариства в Києві 1873-76 років. Прикро се сказати, та що ж, коли правда: від декого з освічених галицьких русинів я чув такі думки: "Все те, що робиться в тов. ім. Шевченка, для нас люксус, робиться властиво "pro foro externo", не впливає з наших домашніх потреб і в ґрунті річи для нас зовсім байдуже і непожиточ-

не. Бо навіть із того, що інші будуть хвалити наші наукові видання, для нас властиво ніякого реального пожитку не буде". І се говорили ті самі люди, котрі страшенно обурювалися, коли я назвав їх аргументи аргументами анальфабетів!

Я не буду доказувати, який невірний, поверховий сей осуд. Скажу тільки одно: наша підрастаюча молодіж сяк чи так буде мусіла розжувати ті наукові видання. Те, що нині для старших поколінь мертвий капітал, для молодших стане духовою стравою, ляже в основу нової, щирої, національної і гуманної освіти. Тільки сею дорогою, переваривши ті наукові здобутки, ми можемо вийти з епохи дилетантства і безплідного політиканства і увійти в епоху дозрілості та практичної політики. А що й повага та пошана у посторонних не така пуста річ, як се говорять наші мудреці, се не потребує доказу: брак такої пошани і поваги лежав і досі лежить колодою під ногами кожного русина, котрий попробує в якимнебудь огляді виткнути ніс поза межі свого рідного сміття.

Іван Франко: "Новорічний привіт" у 1897 р., передрук у першій частині збірки "Молода Україна", Львів, 1910, стор. 132-133. Подаємо за книгою "Чому катедри українознавства в Гарварді?", 1973. — Ред.

ВІСТІ З ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Інформаційний листок Фонду катедр українознавства "Вісті ФКУ", осінь 1974 року, широко інформує про працю українських катедр при Гарварді. Деякі з них реферуємо в цім числі нашого журналу. Гарвардський центр українських студій у США подає неповний список (він постійно доповнюється, бо залучення наукових сил є одним із найперших завдань дирекції Українського Научного Інституту) членів і співробітників ГЦУС. Подаючи їхні прізвища, звертаємо увагу шановного читача на пильне планування науково-дослідного процесу: спеціалізація членів і співробітників ГЦУС зазублюється одна за одну. Кожний співробітник, працюючи над вузкою ділянкою, що є його спеціальністю, творить разом з іншими імпазнтну цілість українських гуманістичних наук.

Члени і співробітники ГЦУС:

Професори:

о. А. Баран
В. Дмитришин
А. Гумецька

Доктори:

А. Горняткевич
Р. Климаш
П. Магочий

Я. Гурський
М. Лесів
М. Овчаренко
О. Оглоблин
Я. Пеленський
О. Прицак
І. Шевченко
Р. Шпорлюк

о. А. Пекар
А. Процик
Р. Третьак
О. Субтельний
З. Филипчак
Г. Єдинак

Особи, що в Гарварді працюють над здобуттям учених ступенів:

Докторанти:

Л. Гайда
Ю. Гаєцький
Г. Грабович
О. Грабович
Л. Дика
Г. Дуда
У. Климишин
З. Когут
Н. Кононенко
Н. Пилипчук
Ф. Сисин

Магістранти:

Т. Гаєцька
О. Ільницький
Л. Литус
М. Пришляк
А. Сороківський
М. Яворський
Б. Кравців
Т. Геврик

Професори і докторанти не українського роду:

Г. Андерсен	Р. Пайпс
В. Вайнтрауб	О. Ронен
З. Вуйцік	Р. Гантуля
Е. Кінан	Л. Еверет
Г. Лант	Л. Крон
А. Лорд	Дж. Барнстед

Викладачі на семінарах українознавства:

проф. К. Біда, Оттава
проф. Ю. Бойко-Блохин, Мюнхен
проф. Б. Боцюрків, Оттава
проф. П. Воробій, Реджайна
докторант П. Гімка, Детройт
проф. В. Голубничий, Нью-Йорк
д-р А. Домбровський, Нью-Йорк
С. Гординський, Нью-Йорк
докторант Т. Закидальський, Норбертс
д-р В. Кубійович, Сарсель
проф. Ю. Луцький, Торонто
проф. М. Лупул, Едмонтон
проф. Т. Мацьків, Акрон
проф. І. Мигуль, Монреаль
д-р Л. Онишкевич, Філадельфія
д-р Е. Пизюр, Ст. Люїс
проф. Яр. Розумний, Вінніпег
проф. І. Л. Рудницький, Едмонтон
проф. Я. Рудницький, Вінніпег
проф. Яр. Славутич, Едмонтон
д-р Р. Сольчаник, Ньюарк
д-р І. Тесля, Оттава

Крім професорів українського роду, на семінарах українознавства викладало понад десяток професорів не-українців, визначних спеціалістів у ділянках, які в'яжуться безпосередньо з українськими проблемами.

УКРАЇНСЬКИЙ РАРИТЕТ У ГАРВАРДІ

Найдавнішою пам'яткою книгодрукування на Україні є виданий Іваном Федоровичем (Федоровим) у Львові 400 років тому знаменитий "Апостол".

Зразу ж після "Апостола", в цьому ж таки 1574 році, Федорович надрукував у Львові "Буквар" — "Граматикію", "ради скорого младенческого научения", як це він писав у післяслові до того шкільного підручника, яким користувались широко не тільки українці, але й інші слов'янські народи.

Маємо лише 15 примірників Львівського "Апостола" у цілому світі, але "Буквар" є лише єдиний екземпляр, який зберігається у спеціальній (Гутон) бібліотеці Гарвардського університету разом із кількома десятками інших цінних раритетів український друків, а в тому числі *Заблудівське Євангеліє* з 1574 р., *знаменита Острозька Біблія* з 1581 р. *Острозький Псалтир* з 1580 р. Тут також зберігаються рідкісні рукописи, оригінальні універсали гетьмана Івана Мазепи, перше видання "Слова о полку Ігоревім" з 1800 р., перше видання "Кобзаря" Т. Шевченка тощо.

ГАРВАРД: КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ, ЩО Є УКРАЇНСЬКЕ, А ЩО НИМ НЕ Є

Гарвардський Комітет українських студій у плануванні своєї наукової праці керується обов'язковими тепер критеріями національних наук, а саме: усе, що колинебудь відбувалося на території, яка сьогодні є українською територією, має бути предметом дослідження української науки. Усі писані пам'ятки, що появились на теперішній українській території, якою б вони мовою не були писані (наприклад, татарською), є українськими і тому також належать до сфери дослідів української науки, а так само сюди належать усі твори людей українського походження, незалежно від території та мови, твори про Україну не-українців писаних в Україні та поза її межами.

(Із статті О. Прицака — "Запізнена лобова атака анти-науки").

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ!

БІБЛІЯ — старого і нового заповіту за перекладом св. п. Митрополита Іларіона.
Добра тверда обкладинка — ціна \$20.00,
тверда обкладинка — \$15.00.

Митр. Іларіон — МОЇ ПРОПОВІДІ — ціна \$5.00

НОВИЙ ЗАПОВІТ — книга псалмів,

кишеньковий розмір — ціна \$3.00

УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

Андрусишина — 1163 стор.

добра тверда обкладинка, ціна \$20.00

Замовляти в адміністрації "Нових Днів".

УВАГА!

УВАГА!

ЧИТАЧІ В ТОРОНТО
ЗАМОВЛЯЙТЕ ОПАЛОВУ ОЛИВУ
В УКРАЇНСЬКІЙ ФІРМІ

**ALASKA FUEL
LIMITED**

425 Jane Street — Toronto 9

Нашим клієнтам безплатно чистимо печі
й гарантуємо безплатну цілорічну обслугову
печей.

НАШ ТЕЛЕФОН: 766-3040

ПОЕЗІЯ МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ

Поетичний світ Драй-Хмари — суб'єктивний, поезія відбиває його душевний стан та особисті почуття.

Нахил до класицизму, пластичної нерухомості форми не є характеристичними рисами його поезії, — навпаки, вона виразно драматична з її розмовами (див. "Ой, колом сонце догори", *Поезії*^{*} стор. 58) або питаннями (див. "Мати" II, *Поезії*, стор. 54: "Серпневий прохолонув вар", *Поезії*, стор. 49) і їй не властиві описи чи розповіді.

У своїх мріях символіст Драй-Хмара створив ідеальний, уявний світ прекрасної України, яку він обожнював. У красі природи він хоче знайти приховану правду: "дійсність" стоїть за голубою і золотою барвами, що їх він уживає в своїй поезії.

Будучи символістом, поет концентрує свою увагу на звуки, образи і символи. Він відчуває себе духовим провісником, що озивається здалека до іншої душі ("Долі своїє я не клянусь"¹).

Поет ладний віддати своє життя за свій народ та за свою країну й вірить у її світле майбутнє. Його пристрасна поезія виповнена по вінця сильними почуттями: він не приймає абстракцій, які могли б дати йому надхнення, а намагається знайти правду через досвід своїх переживань.

Щоб краще зрозуміти поетичну творчість Драй-Хмари як поезію глибоко символічну, досить проаналізувати його програмовий вірш "Я світ увесь сприймаю оком" (1925).

Я світ увесь сприймаю оком,
бо лінію і цвіт люблю,
бо рала промінні глибоко
урізались в мою ріллю.

Люблю слова, що повнодзвонні,
як мед пахучі та п'янкі,
слова, що в глибині бездонній
пролежали глухі віки.

Епітет серед них — як напасть:
уродиться, де й не чекав,
і тільки ямби та анапест
потроху бережуть устав.

Я славлю злотокошу осінь,
де смуток мій — немов рубін,
у перстень вправлений; ще й досі
не випав з мого серця він.

Дивлюся й слухаю: прозоро
співає струмисько биття,
і віриться, що скоро-скоро
так само заспіваю я²).

Уже в першій строфі Драй-Хмара накреслює свої поетичні ідеї. У цих рядках відчувається зв'язок з символістами у тонких нюансах, у

сприйманні світу і барв. В останніх двох рядках цієї строфи відкривається його особистий спосіб сприймання світу, який глибоко вривався в його душу. Ведення цього суб'єктивного елементу перериває гармонійну рівновагу строфи.

У другій строфі також знаходимо символічний спосіб світосприймання поета: забуті, неясні слова, що пролежали в українській мовній скарбниці довгі віки.

У третій строфі — творчий процес символіста, де спонтанність епітету стверджує іраціональне сприймання світу. Лише класичні ритми допомагають поетові утримати форму строфи.

У четвертій строфі поет порушує свою улюблену тему: славлення осені, де його смуток виблискує, немов рубін, вправлений у перстень, і цей сум є вічним у його серці. Він не пояснює походження цього смутку, який можна розуміти по-різному, що й підтверджує символічний спосіб його вислову.

В останній строфі Драй-Хмара сприймає оком, слухом і відчуває тісне споріднення з тим, що навколо нього: він зливається з природою, передчуваючи, що скоро-скоро так само заспіває він.

Для літературного дослідника цікаво проаналізувати поезію "Долі своїє я не клянусь" (1925). Другий рядок першої строфи

Долі своїє я не клянусь,
Бути луною, будить луну³).

не треба пояснювати як літературну спадщину попередників, а треба розуміти як символічний засіб для збудження душі читача. Взагалі ця поезія справляє враження тісного єднання поета з його піснею, вітром і степом. Він називає пісню — посестрою, степ — побратимом, і вітер жене їх у дивні краї:

Брате мій, сестро, любі мої,
вітер жене нас у дивні краї.
З вітром ми щирі: вітер — наш друг, —
хто цей розірве четверокруг?

Тема природи в період символізму

Зустрічаємо інтимне споріднення з силами природи і в такій символічній поезії: "мені сниться: я знов в Поділах" (1926)⁴). Цей вірш поет написав під час вакацій у селі Будеї на Поділлі. Там

*) Тут і далі цитоване видання Михайло Драй-Хмара: *Поезії*, Нью-Йорк, 1964.

¹) *Поезії*, стор. 37.

²) *Поезії*, стор. 38.

³) *Поезії*, стор. 37.

⁴) *Поезії*, стор. 66.

Драй-Хмара часто перебував улітку в батьків дружини — Длугопільських. Кольоритна природа Поділля захоплювала його своєю красою і давала йому надхнення для творчості, напр., у вірші "Мені сниться: я знов в Поділах" (1926)⁵).

Малюнок гарячого літнього дня переплітається з душевним станом поета: емоції особисті захоплюють увагу Драй-Хмари значно більше, ніж об'єктивний опис літнього дня. Близьке й далеке втрачають реальність: жук, що дзвенить над його вухом, сонце, деś далі ремигають сумирно воли, — все це зливається в гарячому літі. Він відчуває, як соняшні промені, мов ті вервечки, колисають його, аж поки він не зростається з землею, розтає у літній спеці.

Я з землею зрісся, — не вирну,
тільки чую під спів бджоли,
Як ремигають сумирно
деś на стерні воли.

Відчуття природи і її символічне пояснення особливо яскраво виступають у поезії, написаній 1919 року, — "На смерканні"⁶). Вона характеризує Драй-Хмару не тільки як поета, закоханого в природу, але також як вдумливого спостерігача життя. Він хоче збагнути вічність, але, прислухавшись, чує радісне квиління власної душі.

Мить — як безвік. Безгоміння
Ось прислухайсь, не диши...
Чуєш радісне квиління
несамотньої душі?

Тема природи в дитячому світогляді

Його особисте, символічне сприймання природи знаходимо в багатьох поезіях першої збірки "Проростень". Деякі з них — автобіографічні, опис дитинства поета як маленького сільського хлопчика, який тішиться змінами пори року і радіє дощеві (див. "Розлив свій гнів і стих"⁷); "Ой, колом сонце догори!"⁸), "За водою зозуля кує"⁹).

У вірші "Розлив свій гнів і стих" поет пригадує, коли його зачаровували струмки, що роко-тіли ярмом, коли він мандрував по луці заголивши ноженятка, і краплини води на сонці горіли мов огні в його руках.

Кругом скалки, огні...
Нахилиться дитина —
горить в руках зорина, —
чи то ж у сні?

В типово символічному вірші "Ой колом сонце догори" Драй-Хмара свіжими барвами передає як маленький сільський хлопчик відчуває ранню весну — коли стежки починають протрахати, коли волохатий сон засинює яри, і діти ідуть до гаю.

У другій строфі йому особливо вдало пощастило передати розмову дітей, що їх захоплює кожний подих весни. Бачимо гурток хлоп'ят, які, перебиваючи одне одного, хочуть сповістити про свої перші враження від весни. Так, один з них оповідає про те, як свищуть бабаки¹⁰), другий

говорить про майдан, який зазеленів. У третьому рядку дізнаємося, що вчора прилетів дикий голуб, а в четвертому, що вже в вербах виткнувся пухкий рогіз.

Ти чув, як свищуть бабаки?
Уже майдан зазеленів.
А вчора дикий голуб прилетів.
А в вербах виткнувся рогіз пухкий.

У поезії "За водою зозуля кує"¹¹) спогади з дитинства пов'язані з описом клечальної неділі. Ясність дня, що забарвлюється легким смутком, творить атмосферу цього вірша, який може бути прикладом символічної поезії, і побудований у кількох плянах: у першому — свято, в другому — спогади дитинства, і одночасно поет то ото-жнює себе з дитиною, то вертається до сучасності.

У збірці "Проростень" цикл "Мати"¹²) присвячений його матері. Другий вірш з цього циклу особливо цікавий. У першій строфі можна відчути перші виблиски весни на бідному сільському кладовищі. Бачимо маленький силует хлопчика, що його ніжки встрягають у болото, але який все ж намагається, не зважаючи на всі труднощі, дійти до воріт цвинтаря, де поховано його матір.

Убогий цвинтар і ворота, —
та як побачить, як обнять?
Встрягають ніжки у болото:
весніє — журавлі летять¹³).

Тема осені

Поет особливо любив ранню осінь, яка викликала у нього ніжний сум ("мій сум, що восени росте")¹⁴) і він оспівував її як час мирної тиші, час дум і мрій. Як приклад можна подати вірш "Вона жива і нежива" (1925)¹⁵). Вже перші рядки вводять нас у символічний світ поета: протиставлення двох суперечностей створює напруження.

Поет уявляє собі картину ніжної осені і спокою. Замовкли коники в стерні, над баштаном кружляють сонні оси, і навіть можна чути, як деś у гушині тече "червоноките просо", над яким тужать — "плече-в-плече" — дві злотомитрі копи. Але поза цією ніжністю можна відчути смерть: бабине літо "в повітрі комусь на смерть кошулю

⁵) Поезії, стор. 66.

⁶) Поезії, стор. 55.

⁷) Поезії, стор. 61.

⁸) Поезії, стор. 58.

⁹) Поезії, стор. 59.

¹⁰) Давнє народне українське повір'я говорить про те, що свистом бабака оповіщається весна.

¹¹) Поезії, стор. 59.

¹²) Поезії, стор. 53-54.

¹³) Поезії, стор. 54.

¹⁴) "Наставила шовкових кросен", Поезії, стор. 48.

¹⁵) Поезії, стор. 47.

тче"¹⁶). Тут Драй-Хмара залишає читачеві не-
поясненим напівмістичний символ.

В іншій поезії, "Серпневий прохолонув вар"
(1923)¹⁷, Драй-Хмара змальовує тонким пен-
злем серпневий вечір і перші ознаки осені на по-
жовтілих вербах. Об'єктивний опис цього вечора
переривається особистими рефлексіями про бо-
люче минуле, яке для нас залишається загадкою:

Вдягає ніч жалібне рам'я.
О, хто це ранив утлу пам'ять?
День одгорів. Давно.

Подібне закінчення створює протиставлення
двох світів: об'єктивного і суб'єктивного, які поет
з'єднує з великим хистом в гармонійну цілість,
прикметну для символічної поезії Драй-Хмари.

З кількох поезій, що ми процитували, виринає
образ талановитого поета. Оригінальність його
трактування в тому, що навіть найуживаніші і
банальні теми осені чи весни знаходять нову і
несподівану інтерпретацію: навіть уживання барв
(тих, про які він згадує найчастіше: голуба й зо-
лота) гублять свою холодну декоративність, тому
що вони сповнені глибоким почуттям.

Тема природи в "неокласичних" віршах

Знаходимо також "неокласичні" вірші між пое-
зіями, пов'язаними з природою, з чисто описови-
ми картинами, як, напр., "Бреду обніжками й
житамі" (1920)¹⁸, "На прю стає холодний ра-
нок" (1920)¹⁹. Ці дві поезії були написані в Ка-
м'янець-подільський період і вперше були надру-
ковані в журналі *Нова Громада* 1923 року²⁰.

Кінець вірша "Бреду обніжками й житамі" з
його спокійно-балансованим описом пейзажу (що
губиться десь у далині в імлі) дуже відрізняється
від уже цитованих символічних поезій, де осо-
бисті почуття переривали об'єктивний опис при-
роди. Отже у вірші "Бреду обніжками й житамі"
поет виявив себе "неокласиком".

Такою самою, об'єктивною, "неокласичною"
технікою описано холодний ранок перед світан-
ком в поезії "На прю стає холодний ранок".
Драй-Хмарі пощастило схопити найтонші нюанси
весни й осені. Так і в цій поезії гарно змальовано
перші ознаки дня: ще схід дрімає в сизій млі, а
вже небо голубе за рікою затлілось над скибами
ріллі.

Поет іде, десь за рікою співають півні, і він
відчуває безмежний простір поля. В останній
строфі йому щастить передати перемогу дня над
сизою млою ранку:

Підбилась високо зірниця
і гасне, міниться ген-ген —
і раптом: огняна зіниця
новітній озирає день.

Інші теми в "неокласичній" поезії

Вірш, присвячений пам'яті С. Єсеніна (1926),
можна також зарахувати до "неокласичного" сти-
лю. Драй-Хмару боляче вразило самогубство ро-
сійського поета Єсеніна (27 грудня 1925 р.). Зи-

мою 1916 року він уперше почув Єсеніна, що де-
клямував свої вірші на літературному вечорі в
Петербурзі. Образ цього поета залишився в його
серці "золотим метеоритом". Драй-Хмара прига-
дував молодого Єсеніна, блакитноокого, кучеря-
вого, в простій сорочці, наче він учора прибув із
села. Голос його нагадував весняний струмок і
від кожного слова віяло вишневими пахощами. В
пам'яті Драй-Хмари залишилися, як живі — "бе-
резки над ставом, співучість польової стежки і
тепле мукання телиць".

Тоді поезія Єсеніна принесла в концертну
залю "запашний вітер колосистих нив".

Драй-Хмара болісно констатує, що вже минуло
10 років з того часу, як він слухав його "весняну
поезію".

Ми не почуємо його кроків —
і як вернути їх назад?

Як приклад об'єктивного "неокласичного" опи-
су ми можемо процитувати строфу, що змальовує
зимовий вечір у Петербурзі, пам'ятний Драй-
Хмарі в роках 1915-1917, коли він там перебував.

Я пам'ятаю вечір тьм'яний
над Петербургом голубим:
морозний блиск і вітер п'яний²¹),
і над Ісаком — сизий дим.

В клясичній поезії на біблійну тему "І знав, як
перший чоловік" (1922)²², Драй-Хмара змальовує
неспокійне серце пророка. Тут перший чоло-
вік нарікає зорі своїми сестрами і всім тваринам
дає ймення, тоді як його власна душа зостається
пустелею. Пророк живе передчуттями майбутніх
добрих і злих годин:

В свічаді зоряного сна
Я бачу добрі й злі години...
У кого серце віщуна.
Тому не обіймає людини²³).

Немає сумніву, в цьому вірші поет ототожнює
себе з пророком: своєю творчою душею він пе-
редбачав майбутнє, що заважало йому бути ща-
сливим.

Поезії, які ми вже згадували, належать до його
першої збірки "Проростень" і вказують, що на-
віть ранні вірші Драй-Хмари свідчать про його
небудований талант.

(Закінчення на 31 стор.)

¹⁶) Ілюзія на старовинний звичай в українських
селян закутувати померлого в тонку білу сороч-
ку на похорон.

¹⁷) *Поезії*, стор. 49.

¹⁸) *Поезії*, стор. 65.

¹⁹) *Поезії*, стор. 64.

²⁰) "Бреду обніжками й житамі", *Нова Гро-
мада*, 7-8, 1923, стор. 24.

"На прю стає холодний ранок", *Нова Грома-
да*, 13-14, 1923, стор. 4.

²¹) *Поезії*, стор. 56-57.

²²⁻²³) *Поезії*, стор. 45.

ЮМ КІППУР 1973

Сповідь і покаєння...
Очищення з гріхів...
Ізраелю!
Зрадливі сподівання:
Підходять местники з пустель пісків.

Чекали довго — не зростали крила
І сили розсипались, як пісок.
А ти зростав у переможних силах
В опіці Голіята...
Твій пророк
Не закликав тебе — забув цей раз.
І не будив —
зловіщий Єремія,
Як у давнину, щоб не розсипавсь
Ти у гріхах тоді й неправдодіях.

Забувсь ти... Наніч не засунув брам
І не поставив сторожів на чатах,
Не застеріг тебе й прапрадід твій Аврам,
І в ніч вогні з пустель прийшли під хату.

Скликай бійців! Вогні гаси
Вогнями!
І скинію побіди піднеси
В Єрусалимськiм храмі!
Щоб в попелі старих віків
Угас Ієгови гнів,
І вийшов ти від левів і пожежі,
Як Даниїл, у сяючій одежі.

7. X. 1973

**
*

Молитви стихли...
На сполох вдарив грім.
І вже бійці летять
в пустелю і на гори.
Ракети б'ють назустріч їм...

А світ гадає:
"Хто з них переборе?"

Що світові!... Байдужий він
на людське щастя і на горе.

**
*

Дві тисячі гробів —
Ізраеля надійні сили,
Що в бій полинули, як ізлет орлів,
І юні голови зложили
За свій народ на клаптику землі,
Дорожчої для них за все на світі...
Вінчає слава вас,
народу вірні діти!

5. IX. 1973

**
*

А мур плачу в старім Єрусалимі
Сльозами омивається рясними.

**
*

Коли кровлею вже земля зігріта
Борців-героїв в смертній боротьбі
За місце їх у вільнім світі,
Вона належить вже тобі,
Країно їх,
Кривавим їх завітом.

**
*

Ваги історії хитливі.
Хитають ними гроші й кулаки,
І присуди криві й несправедливі
Суди виносять, правді навпаки.
Тож може бути: радість перемоги
Не досягне ще повної мети:
Дух кривди й зла переоре дорогу,
Шляхи зруйнує і мости,
Аби до цілі не дійти.

Та прийде день, він прийде неминуче —
Кроз із землі взиватиме весь час
До поколінь — і сущих і будучих —
Доки не прийде бій рішучий,
Останній бій,
Останній раз.

**
*

Так і земля моя, свята й велика,
Зігріта кровію своїх синів —
Героїв нескоримих світлоликих —
Упала жертвою кривих судів.

Та всі віки, в боях і перемогах,
В ній пульсувала кров синів жива,
І на старих побитих перелогах
Зростає щовесни, як чар-трава.

Наш бій іде невинно і невгасно,
Не спиниться ніколи ні на мить,
Бо кров взиває лицарів всечасно
До боротьби за право жить —
Доки не згине сила зла, ворожа,
Стоять — живим і мертвим —
на сторожі!
Вони стоять на чатах, як орли,
Доки не скажуть: "Україно,
Ми перемогли!"

12. XI. 1973

Квітень 1974

Дорогий пане Лавріненко!

Колись я обіцяла Вам написати все те, що я пам'ятаю про день 13-го травня 1933 року — день загибелі Миколи Хвильового.

Я мусіла б чути його постріл, бо моя кімната в будинку "Слово" містилася над його кімнатою — він жив на третьому поверсі, я на четвертому, але так склалося, що на той момент я вийшла на пів години з дому. Я була в той час у Вас. І от чому: я спішно кінчала нарис про подорож до Донбасу і мені треба було уточнити деякі технічні терміни. Майк Йогансен не міг мені допомогти, сказав, що Хвильовий зараз скликає всіх товаришів до себе — має щось важливе їм сказати і Майк мусить ще декого повідомити. Побіг вниз по сходах. Було коло десятої години ранку. Я не хотіла чекати і вирішила піти до Вас. Ви жили зовсім близько в комплексі нових будинків "Червоний кондитор". День був чудовий, дуже травневий, з дуже блакитним небом.

За допомогою Ваших мовних знань і слівників я з'ясувала, що було треба, пояснивши, чому Йогансен не міг мені допомогти. Що хоча й не рідко Хвильовий скликає товаришів вап'лянтів, але на цей раз справа особливо поважна, бо щойно вчора Затонський знову викликав його до себе і цікаво буде довідатися, яка буде розв'язка, який новий напрямок прибере течія Хвильового; що Хвильовий ходить чим далі все більше похмурий. Від Йогансена, який дуже ніжно ставився до Хвильового, цінував його за всі його виняткові якості і завжди своїми енциклопедичними знаннями йшов йому на допомогу (по того ж не раз їздили вони разом на полювання), від Йогансена, отже, я знала, як гостро переживав Хвильовий трагедію селянства. Що відносно його з партійною верхівкою все більше загострюються. Кожного разу, як Хвильовий оперував від парткому виклик їхати на село виконувати свій партійний обов'язок — розкуркулювати і відбирати в селян останні харчі, він страшно напивався і замикався у своїй кімнаті. Тоді дивував нас — поки ми не знали причини — стукіт і гукіт в ній, особливо коли, упавши на підлогу, він щосили бив у двері чобітьми. Сполохана Юля — його дружина — бігала навкруги безпорадно. А на другий день вона одягала чорну шкіряну куртку, на голову — будьонівку, ховала в кишеню наган і виряпжалась на села сама, замість чоловіка. (Юля Григорівна Уманцева була чи не єдина комуністка серед жінок письменників, що жили тоді в будинку "Слово"). По її від'їзді в помешканні наставала тиша і звідти доносились звуки етюдів Черні. То Любов, дочка Юлі, а прибрана дочка Хвильового, повернувшись від знайомих, куди мати відсилала її у кри-

тичні моменти, вправляла на фортепіані, Хвильовий дуже любив музику і то з його бажання Люба, закінчивши семирічку, вступила до музичного технікуму. За кілька днів Юля поверталася назад — схудла, невиспана, розтріпана; мбто-рошно було дивитися на її фанатичні, жорстокі темні очі і не хотілося з нею зустрічатися...

Чи пам'ятаєте Ви, пане Юрію, як Хвильового примусили "каятись"? Було повідомлено, що він виступить з "самокритикою", як це тоді називалося. У переповненій залі Літературного будинку, на трибуні за столом сиділа президія: один був письменник (здається, Куліш, чому всі раділи) і два партійні урядовці. Акція нагадувала іспит у школі або судову розправу. В ролі учня чи підсудного виступав Микола Хвильовий.

Почалося з біографії, особливо докладно мусів Хвильовий зупинитись на часі після 1917 року. Зі сторони партійних урядовців були намагання спіймати його на якійсь брехні, викрити неув'язку його даних про громадянську війну з історичними фактами. Зі сторони публіки знайшлися свідки, що підтверджували правдивість його слів. Даючи відповіді на політичні теми, Хвильовий, пам'ятаю, не понижував своєї гідності. Засідання було затяжним, неприємно було дивитися на цей енкаведистський сінедріон, я пішла... Не думалося тоді, що через рік у цій, ще більше переповненій залі буде стояти труна з тілом письменника.

Тепер повертаюся до того моменту, як я пішла від Вас. На сходах нашого будинку я відчула, що щось трапилось. Двері помешкань повідчинювані, коло дверей помешкання Хвильового — приголомшені, мовчазні юрбилися письменники. Звідти лунають ридання Юлі. Хтось тихо відповів мені: "Хвильовий застрілився"... До помешкання нікого не впускали.

Йогансена вдома не було, я прислухалася до підлоги: зовсім тихо, лише голосіння Юлі. Не знала, що мені робити, а щось треба було робити. І я пішла до Вас знову. Поки Майк повернеться — повідомити Лавріненка про розв'язку. Я ще й зараз можу досить детально описати Вам Вашу кімнату, хоча я ніколи до і після цього дня в ній не бувала. Вривається у пам'ять те, що бачиш у момент нервового напруження. Я стояла коло дверей — біля Вашого кухонного столика і мусіла повторити повідомлення двічі, поки Ви його собі усвідомили.

Те, що оповів мені Йогансен, повернувшись додому, в основному сходиться з тим, що подано у Вашій книзі "Зруб і парості". Ось імена деяких письменників, що були у помешканні Хвильового в момент його трагічної смерті: Куліш, Досвітний, Яновський, Бажан, Йогансен, Смолич, Сенченко, Слісаренко... Хвильовий дуже уважно звертався до кожного, розпитуючи про поточну роботу і творчі пляни. Він був серйозний, діловий і, здавалося, — у доброму настрої. Тоді сказав, що хоче дещо прочитати зі свого нового твору, і вийшов до своєї кімнати, щоб узяти рукопис. Нарешті товариші, помітивши, що він щось довго не повертається, рішили послати по нього

Микола Семчишин

Новий ліричний тенор

Цього року цивілізований світ відзначає п'ятдесятиріччя відходу у вічність видатного італійського композитора, світової слави творця дванадцяти опер Джакомо Пуччіні (22. 12. 1857 — 29. 11. 1924).

Місто Санта Моніка, що належить до великого Лос-Анджелесу, у двадцятиріччя смерті Пуччіні створило оперову асоціацію, яка цього року відзначає тридцятиріччя її свого існування. Відзначає виставами опер *Пуччіні*.

У суботу 31-го серпня було поставлено його оперу "Богема" у театрі Барнум Голл, диригував Маріо Ланза, режисером був Маріо Фаррар. Одну з головних ролей цієї опери, ролю поета Родольфа, з успіхом виконав наш молодий тенор Микола Семчишин. Його сильний, чистий, лагідний голос і висока техніка гри справжнього артиста захоплювала публіку (переважно з Голлівуду), викликаючи бурю оплесків.

Потяг до співу він мав ще з дитинства — на Україні (народився він 1933-го року). Але роки молодості минали в повнір'яннях — таборах Німеччини, в переїзді до США (1949 р.), у школах, потім на службі в амер. війську й на фронтах війни (1952-1955 роках), на вищих курсах бухгалтерії (з 1956-го року). А тому співу він

473-475 (літерні позначення). Бібліографія подає тільки наприкінці книжки.

У давніших описах української мови лексику й фразеологію звичайно обминали, вперше про неї почали писати в підручниках 20-их років, зокрема такий розділ був у "Підвищеному курсі української мови", виданому тоді за редакцією Л. Булаховського. У рецензованій праці цій темі присвячено цілу велику книжку — четвертий том, через те він притягає найбільшу увагу. Але я покищо не можу тут сказати про нього більше, крім того, що на цьому томі найдужче позначилася русифікаційна тенденція. Про це може свідчити й те, що в бібліографії не згадано навіть Грінченкового словника, не кажучи вже про російсько-український академічний словник, виданий у 20-их роках. Це, звичайно, можна пояснити тим, що цей том вийшов 1973 р.

Сказане про четвертий том можна віднести й до п'ятого тому, присвяченого стилістиці, бо й його видано 1973 р.

Проте всі п'ять томів, узяті разом, це, кажу, цінний здобуток нашого мовознавства. На жаль, за теперішнього, брежнєвського зигзагу в мовній політиці більшовиків цей досяг, уся ця велика праця може залишитися тільки "в записаних томах, у цій незамкнутій страшній тюрмі", як писав Д. Павличко в одному своєму сонеті ще тоді, як йому не треба було складати оди Москві. Уживання ж української мови "в усіх сферах життя" на Україні тепер цілком виключене.

почав учитися щойно в дорослому віці, працюючи за фахом бухгалтера. Першою його вчителькою співу була Рая Массікот, а через рік — маестро Джіованні *Заватті*, у якого він бере лекції співу й до цього часу. Маестро Заватті відразу помітив у Миколі Семчишина талант, допоміг йому стати членом хорів, а в 1968-му році й членом згаданої тут оперової асоціації. Тут він виконував поважні ролі в операх: "Весела вдовиця" Франсуа Легара, "Отелло" і "Ріголетто" Джузеппе Верді та вже готовий співати-виконувати ролю Пінкертон у "Мадам Баттерфляй" Пуччіні...

Успіхи в оперовому співі Миколі Семчишинові дають його вроджений хист, вчителі і надзвичайна працьовитість. Крім щоденної бухгалтерської праці на хліб насущний (має молоду дружину Наталку й сина Тараса), він систематично, щонайменше три години денно працює над собою. Так наполегливо навчаючись і тренуючись, наш талановитий співак дедалі більше буде опановувати висоти вокального мистецтва.

Анастасія З. ДІДЕНКО

УВАГА!

УВАГА!

Уже друкується і незабаром надійде до продажу

УКРАЇНСЬКА МОВА

початкова граматики української мови ч. I
ІВАНА БЕРЕЖНОГО

Видання "Нових днів"

Цей підручник задовольнить потреби III-ї і IV-ї клас наших приватних шкіл. Замовлення приймає адміністрація "НОВИХ ДНІВ".

Ціна підручника — \$1.50. Школам — 30% знижки.

Частина II-а готується до друку.

У СПРАВІ—Д-Р Ю. МОВЧАН - М. ЦАРИННИК

У "Нових днях" за червень ц.р. був надрукований лист-оголошення д-ра Ю. Мовчана зі скаргою, що Марко Царинник не виконав замовлення на переклад книги "Записки лікаря" й не повернув завдатку авторові книги й заяви.

Ми отримали листа від пані Галини Царинник і фотокопії її чека на 300 доларів, датованого 13 червня ц.р. й погашеного 22 червня ц.р., із підписом д-ра Ю. Мовчана на ньому (чекові) — на зворотній стороні, з чого має бути ясно, що свій завдаток д-р Ю. Мовчан одержав, а Марко Царинник йому грошей не винен.

Видавництво "Нові дні"

"НОВІ ДНІ", жовтень 1974

ЩЕДРІ І ШЛЯХЕТНІ БРАТИ ІВАН І ТЕОДОР ГУМЕНЮКИ

Наші меценати з м. Торонто (Канада)

Іван Гуменюк

Теодор Гуменюк

В "Українському голосі", Вінніпег, з 24 липня ц.р. було надруковано широке повідомлення про нову *Науково-історичну видавничу фундацію* при видавничій спілці "Тризуб" у Вінніпегу, Канада. Це для нас була сподівана несподіванка, бо засновниками і цієї фундації стали брати Гуменюки з м. Торонто. Ця нова і дуже потрібна для нас скарбниця має таку назву: **ВИДАВНИЧА ФУНДАЦІЯ ІМЕНІ ІВАНА І ТЕОДОРА ГУМЕНЮКІВ**.

Як засновники фундації Іван і Теодор Гуменюки пожертвували вдвох 20.000 доларів, що стане — цього можна бути певним! — добрим почином і прикладом до наслідування, бо за братами Гуменюками, як і завжди, підуть один за одним ще й інші наші патріоти. З історії українців Канади знаємо: де щось почнуть Іван чи Теодор або обидва разом Гуменюки, там діло буде; де діють Гуменюки, там діло певне — наслідувачі будуть, почате діло завершиться успіхом. Для

прикладу досить згадати, що Теодор Гуменюк зовсім недавно був ініціатором створення культурно-освітньої Фундації СУС (Союзу українців-самостійників), пожертвувавши на те 50.000 доларів; а понад десять років тому обидва брати Гуменюки відіграли вирішальну роль у створенні Інституту св. Володимира в м. Торонто (при Торонтонському університеті), а сам Іван Гуменюк був не тільки ініціатором творення Інституту, а й очолював управу його — якраз у той час, коли склався статут Інституту й треба було перебороти найбільші і найтяжчі труднощі та довести до організаційного завершення цього славного тепер на всю Канаду українського освітньо-виховного закладу.

Завдання Видавничої Фундації ім. Теодора і Івана Гуменюків — видавати науково-історичні праці як українською, так і англійською та іншими мовами. Коштом фундації уже перевидається (друкується в видавництві "Тризуб") "Історія України" Д. Дорошенка — англійською мовою.

ОЛЕКСАНДЕР СМОТРИЧ

"БУТТЯ"

ЗБІРКА ОПОВІДАНЬ

123 стор.

Ціна 2.50 дол.

З замовленням звертатися:

"PLY" Co-op Ltd.

768 Queen St. W., Toronto 140, Ont., Canada

Нехай це буде Вашою амбіцією, Дорогий Передплатнику, — приєднати бодай одного передплатника "Нових днів"!

- Синичка зранку пищить — на мороз уночі.
- Сухі ялинові гілочки зігнулися на хуртовину.
- Зайці тримаються коло житла — до морозів.

СВІТОВА ПРОДУКЦІЯ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР У 1973 РОЦІ

На відміну від 1972 року 1973 рік був цілком задовільним. Світова продукція сільського господарства в 1973 році на 3—4 відсотки перевищила продукцію 1972 року¹⁾. На підставі даних Food and Agriculture Organization of the United Nations, скорочено FAO²⁾, ми подаємо в цьому нарисі порівняння валового збору головних сільсько-господарських польових культур (харчового напрямку) по окремих країнах у роках 1972 і 1973. Треба підходити з обережністю до статистичних даних, що їх подає FAO в своєму часописі "Monthly Bulletin". Поряд із статистичними даними вільних країн там наводяться офіційні дані для СРСР, що їх подає радянська статистика. Проте широко відомо, що радянська статистика подає зфальшовані дані. Так, наприклад, в СРСР зараховується як урожай не чисте зерно, а ворох, що його одержують безпосередньо з-під комбайна або з-під молотарки. А в тому воросі, крім самого зерна, є ще порох, грудки землі, насіння бур'янів, уламки соломи, колосові плівки та інше. А в самому зерні є ще надмірна кількість вологи. Інші країни зараховують як урожай чисте і сухе зерно. Отже для того, щоб мати право порівнювати врожайні дані СРСР з такими даними вільних країн, треба застосовувати до них певний коефіцієнт поправки. Більшість дослідників вважає, що радянські дані врожаю зерна перебільшені не менше як на 20 відсотків. Деякі автори значно збільшують цей відсоток. Надзвичайно великими є втрати врожаю в СРСР під час збирання цукрового буряка, картоплі й багатьох інших культур. А в Monthly Bulletin офіційні радянські цифри наводяться як правдиві.

Переходимо до розгляду валового збору головних сільсько-господарських культур.

Зернові культури

За своїм значенням у світовій економіці зернові культури розміщуються в такому порядку: пшениця, рис, кукурудза, ячмінь, група просо-сорго, овес, жито. Видовий склад і географічне розміщення цих культур наведені в одній з попередніх праць автора³⁾. Світова продукція всіх зернових культур в 1972 і 1973 роках порівнювала (в тисячах тонн) 1.276.000 і 1.365.000.

Пшениця

Світова продукція пшениці в тих же роках (1972 і 1973), за офіційними даними, порівнювала (в тисячах центнерів) відповідно 347.703 і 374.438. Для окремих країн офіційні дані такі (в тисячах тонн)⁴⁾:

	1972	1973
СРСР	85.950	105.000

США	42.043	46.995
Китай	34.500	35.000
Індія	26.477	27.500
Канада	14.574	16.727
Африка	9.979	8.444

Примітка: Дані для СРСР потрібно зменшити принаймні до 69.000 (1972) і до 84.000 (1973).

В Африці в 1973 році була посуха. Багато народу загинуло від голоду. Найбільше постраждали: Малі, Сенегал, Мавританія, Нігерія, Гвінея-Бісавуа і Чад⁵⁾.

Рис

Світова продукція рису в роках 1972 і 1973 порівнювала (в тисячах тонн) 294.875 і 319.427, а по окремих континентах ця продукція була така (в тисячах тонн):

	1972	1973
Азія	268.829	291.668
Америка	15.136	16.638
Африка	7.389	7.110
Європа	1.600	1.918

В Азії головними продуцентами є Китай, Індія, Індонезія, Бенгладеш, Японія, Тайланд. В Індії, Пакистані і Бенгладеші посіви рису постраждали в 1973 році від повеней.

В Америці посіви рису поширені в Бразилії і на півдні США. В Європі рис висівається в південних країнах, як Італія та Іспанія.

В СРСР сійня рису має прогнорядне значення. Сіють його в Казахстані, Узбекистані, на Північному Кавказі, Далекому сході і на півдні України, в плавневих долинах Дніпра, Дністра і Буга. Продукція рису в СРСР порівнювала (за офіційними даними) 1.647 (в 1972) і 1.770 (в 1973) тисяч тонн. Ці дані треба зменшити приблизно на 20 відсотків.

Кукурудза

Кукурудза звичайно стоїть на третьому місці — після пшениці і рису, а в 1972 році вона обігнала рис і стала на другому місці — після пшениці. Світова продукція зерна кукурудзи порівнювала в тисячах тонн у 1972 році 302.854 і в 1973 р. 313.560. Найбільшим продуцентом кукурудзи є США. У 1972 році зібрано у США 141.053 тисячі центнерів, а в 1973 році 144.200. По окремих континентах продукція зерна кукурудзи в тисячах центнерів була така:⁶⁾

	1972	1973
Америка (північна і південна)	178.958	187.026
Європа	44.730	47.551

Азія	44.526	49.061
Африка	24.461	16.445
Океанія разом з Австралією	354	277

В СРСР продукція зерна кукурудзи збільшилася в 1973 році у порівнянні з попередніми роками (в тисячах тонн):

1971 1972 1973

За офіційними даними: 8.597 9.830 13.200

Ці дані також треба відповідно зменшити. Понад 70% збору зерна кукурудзи в СРСР припадає на Україну⁷⁾.

Ячмінь

Світова продукція ячменю (в тис. тонн) дорівнювала в 1972 р. — 152.432 і в 1973 — 165.380. Ячмінь є культурою північної півкулі. Якщо умовно розподілити зони ячменю на північну і південну півкулі землі, то продукція його буде (в тисячах тонн) така:

	1972	1973
північна півкуля	131.566	148.000
південна півкуля	20.866	17.380
Разом	152.432	165.380

До північної частини входять Зах. Європа, СРСР, Китай, Північна і Центральна Америка, а до південної — південно-східна Азія, Африка, Південна Америка і Океанія.

В СРСР продукція ячменю (в тис. тонн) дорівнювала:

	1972	1973
за офіційними даними	36.810	51.100
з поправкою 20%	29.448	40.880

Група сорго-просо

Ми розглядаємо дані щодо сорго і проса разом тому, що в деяких африканських і азійських країнах статистичні дані цих двох культур подаються разом. Даних за 1973 рік ще не подано. В 1972 році валовий збір цих двох культур дорівнював 89.349 тисячам тонн з них:

в Азії	39.550
в Америці	26.699
і в Африці	19.035

В СРСР просо є другорядною культурою, а сорго майже не сіють.

В 1972 році зібрано в СРСР 2.100 тисяч тонн, з поправкою — 1.680 тис. тонн.

Овес

Про овес даних за 1973 р. ще не подано. В 1972 році зібрано у всьому світі 51.459 тис. тонн, з них у північній півкулі 91% з цієї продукції. В СРСР це другорядна культура. В 1972 році зібрано 14.000 тисяч тонн, з поправкою 11.200.

Жито

Про жито даних за 1973 рік ще не подано. У 1972 році зібрано в тисячах тонн 28.238, з них в Європі і в СРСР 92%. В СРСР зібрано за офіційними даними 10.500, а з поправкою 8.400 тисяч тонн.

Зернові бобові культури

Головними культурами цієї групи є квасоля, горох і нут. В 1973 році зібрано 44.650 тисяч тонн насіння цієї групи, що становить лише 3,3 відсотка всієї продукції зернових культур. Щодо свого значення, то на перших місцях стоять квасоля і горох. Нут значно поступається перед ними. Квасоля найбільше поширена в Азії і Південній Америці, горох в СРСР і в Азії і нут в Азії. В СРСР гороху більше сіють, ніж квасолі. В 1973 році в СРСР зібрано, за офіційними даними, 5.900 тисяч тонн гороху.

Картопля

Картопля є культурою північної півкулі. Південна півкуля дає менше одного відсотка загальної продукції. На півдні картоплю заступають батат (*Ipomosa*) і ям (*Dioscorea*). Продукція картоплі в тисячах тонн дорівнювала в 1972 р. — 281.534 і в 1973 р. — 291.694, а в окремих континентах:

	1972	1973
Європа	128.231	121.828
Азія	46.584	46.940
Північна Америка	16.097	16.855

В СРСР, за офіційними даними, зібрано в 1972 році — 78.329 і в 1973 р. — 94.000.

Цукор

Головними цукродайними рослинами є цукрова тростина і цукровий буряк. Цукрова тростина є рослиною тропічних і субтропічних районів на континентах і на островах Азії, Америки, Африки і Австралії. Цукровий буряк є рослиною районів з поміркованим кліматом в Європі і в Північній Америці, почасти в Азії. Тростинного цукру виробляється більше, ніж бурякового. В роках 1971-1972 співвідношення між ними дорівнювало як 58% до 42%.

В роках 1971-73 було випродуковано таку кількість цукру в тисячах тонн:

1971 — 75.178 1972 — 73.761 1973 — 79.072

В СРСР, за неофіційними даними, в тисячах тонн:

1971 — 8.217 1972 — 8.315 1973 — 9.030

Рослинна олія

Головними рослинами, з насіння яких видобувають олію, є соя, бавовняник, арахіс, соняшник, а другорядними — льон і рапс. Найбільше поширені ці культури: соя — у США і Китаї; бавовняник (разом з культурою на прядиво) — у США, СРСР, Китаї, Індії, Пакистані, Бразилії; арахіс — в африканських країнах, Китаї, Індії, США, Бразилії; соняшник — на Україні, в СРСР, Аргентині; рапс — у Західній Європі, Канаді, Індії, Китаї; льон на насіння — в Індії, СРСР, Канаді, Аргентині. Крім того, треба згадати групу тропічних і субтропічних рослин, з яких видобувають олію з м'якуша овочів. Сюди належать кокосова і олійна пальма та європейська олива, розповсюджена в середземноморських країнах.

Світова продукція рослинної олії в тисячах тонн дорівнювала в роках 1971 — 36.420, 1972 — 36.160 і в 1973 — 39.770. Ці цифри відповідають теоретичному вмістові олії в насінні. Фактичний видобуток олії був приблизно на 20% менший.

В цілому 1973 рік треба вважати благополучним. Збір харчових продуктів збільшився в порівнянні з 1972 роком від 3 до 4 відсотків — при нормальному щорічному збільшенні світової популяції між 2 і 2½ відсотками⁹⁾. Наслідки 1973 року підсилюють позицію оптимістів, які вважають, що шляхом застосування "зеленої революції" пощастить подолати примару світового голоду. Під зеленою революцією розуміють застосування новітньої агротехніки і впровадження нових, рекордових щодо врожайності сортів. Практика показує, що раптове впровадження цих методів у мало розвинених країнах може призвести до катастрофи, як це було вже на острові Ява¹⁰⁾. Песимісти вважають, що значення зеленої революції перебільшується, що успіхи її мають тимчасовий характер, а постійною загрозою є невпинний зріст кількості населення, особливо в малорозвинених країнах. Є ще третя течія серед економістів, які вважають, що статистика кількості населення і продукції сільського господарства в малорозвинених країнах знаходиться в такому примітивному стані, що робити на таких даних будь-які прогнози — річ ризикозна¹¹⁾.

Джерела

¹⁾ Agricultural Production in 1973.

Monthly Bulletin of Agricultural Economics and Statistics. Rome 1973. Volume 22, No. 11, pp. 1-7. В дальнішому скорочено Monthly Bulletin.

²⁾ Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome. Скорочено FAO. Органом FAO є наведений вище Monthly Bulletin.

³⁾ Олександр Архімович — Продукція зернових культур в цілому світі, в СРСР і в Україні. Наукові Записки. Український Технічно-Господарський Інститут. Мюнхен 1971/72. Том XXII, стор. 5-31.

⁴⁾ Monthly Bulletin. Cereals, 1973, No. 12, p. 19, Wheat. 1973, No. 11, p. 22.

⁵⁾ Future is famine for the ten million South of Sahara. Smithsonian 1973, September, pp. 73-78.

⁶⁾ Monthly Bulletin. Rice 1973, No. 11, p. 21, Maize 1973, No. 11, p. 20.

⁷⁾ Народное Хозяйство СССР, 1922-1972. Юбилейный статистический ежегодник, Москва. 1972, ст. 245.

⁸⁾ Monthly Bulletin. Barley, 1973, No. 11, p. 19, Millet and Sorghum, No. 9, pp. 23, 24; Oats and Rye 1973, No. 2, pp. 16, 14; Dry beans, dry peas, chick peas — 1974, No. 1, pp. 14-16; Potatoes 1974, No. 1, p. 12-13; Sugar and sugar beets 1972, No. 2, p. 16, 1973, No. 2, p. 18, 1974 No. 1, p. 19; Cottonseed, Ground-nuts Rapeseed, Soybean, Sunflowerseed, Olives and Olive Oil, Palm Kernels and palm oil, Copra 1973, No. 10, pp. 19-27, Statistical Summary 1973, No. 12, p. 19.

СТАТИСТИЧНИЙ ДОВІДНИК УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Статистичний довідник українців Канади дасть повні, перевірені й систематизовані статистичні дані про українське населення Канади від початків нашої іміграції до цієї країни до 1971 року. Це буде перший довідник для кожного дослідника життя канадських українців.

Опрацювання статистичного довідника почалося в січні 1970 р. під проводом сенатора Павла Юзика і д-ра Власа Дарковича при сприянні Оттавського університету. Цей п'ятирічний проєкт, перший серед етнічних груп, дістав повну фінансову допомогу — в сумі \$85.000 від Канадської Ради.

У праці брали й беруть участь фахівці окремих ділянок статистики, а саме: д-р Влас Даркович, як редактор, д-р Іван Войчишин, Володимир Заячковський, Борис Мигаль, Зенон Янковський, сенатор Павло Юзик, Ф. Бордман і д-р Іван Тесля. Дорадниками під час створення довідника були д-р В. Ю. Кисілевський, пані І. Подольок і проф. А. Романюк.

Статистичні дані складаються з сімох розділів: 1. Загальні дані — українці на тлі інших національних груп; 2. Демографічна характеристика (число українців, вік, стать, географічний розподіл, мешканці сіл і міст); 3. Соціальна характеристика (релігія, мова, освіта, родинний стан); 4. Економічна статистика (рід праці і заняття); 5. Міграція (іміграція, еміграція, місце народження, громадянство); 6. Природний рух (народжуваність, смертність, подружжя й мішані подружжя, стан здоров'я); 7. Інша статистика (участь у політичному житті Канади, преса). Кінцевий розділ охоплює бібліографію.

Впродовж чотирьох з половиною років зібрано, перевірено, систематизовано увесь досі опублікований матеріал, зроблено доповнення на підставі даних, знайдених у рукописній формі в Статистичному Управлінні Канади, в Державному архіві, в архівах окремих міністерств, провінціальних урядів, шпиталів тощо. Окремі розділи нашої статистики і пояснень до таблиць (схем) пересилалися до Канадської Ради, фахівці якої оцінювали виконану працю й подавали свої зауваги. Довідник має бути готовий до друку наступного року.

⁹⁾ Arthur W. Goldston — The Specter Behind the Statistics (Tragically Maltus was correct). Natural History Incorporating Nature Magazine. New York, 1974, No. 4, pp. 6-15.

¹⁰⁾ Richard W. Franke. Miracle Seeds and Shattered Dreams in Jawa. Natural History, 1974, No. 1, pp. 11-18, 84.

¹¹⁾ Nicholas Wade. Rise to Prominence at Home and Abroad. Science. American Association for the Advancement of Science, 1973, Vol. 182, No. 4119, pp. 1921-1923.

BUY NEW CANADA SAVINGS BONDS

● **ВПОВНІ ЗАБЕЗПЕЧЕНО
УРЯДОМ КАНАДИ**

● **ПЛАТИТЬСЯ ДОБРИЙ ВІДСОТОК
РІК ЗА РОКОМ**

● **КОЖНОЧАСНА ВИМІНА
НА ПОВНУ ВАРТІСТЬ І ВІДСОТОК**

ПРОБЛЕМА НАРКОТИКІВ – НЕРОЗВ'ЯЗАНА?

Маку найвсія!

Народна приказка

Найдавнішим і найголовнішим джерелом наркотиків є мак, у якому є 26 алкалоїдів, які містяться в сокові маківки спеціального опійного маку. Найважливіші алкалоїди з опію — морфін, наркотин, кодеїн, папаверин, тебаїн, нарцеїн, але найпопулярніший — героїн, широко знаний на вулицях американських великих міст, як Нью-Йорк, Чикаго, Лос Анжелес та ін.

В історії людства мак відіграв і далі ще відіграє корисну роль, як лікувальна рослина, бо алкалоїди з маку використовують у фармацевтичному промислі по цілому світі. Але негативна роль його в тому, що алкалоїди маку — це водно-раз і сильна отрута.

Алкалоїди — це джерело наркотиків. Коли їх спожити або викурити, як тютюн, вони діють наркотично — спочатку збуджують, підбадьорюють, викликають рожеві сні, а потім присипляють людину, вбивають у ній волю, роблять її апатичною, ні до чого нездатною. При частому споживанні наркотиків людина занепадає на здоров'ї й остаточно гине.

Задля тих рожевих снів людина іде на все, щоб здобути собі наркотики. Вона не зупиняється ні перед чим — готова до крадіжки і навіть убивства. А аматори легкої наживи, хоч і ризиковної, бо суворо караної, постачають наркотики наркоманам за спекулянтські ціни.

Всі цивілізовані країни борються проти уживання наркотиків, отже й проти торгівлі ними. Легально можуть мати наркотики фармацевтичні фабрики, аптеки, лікарі, шпиталі тощо.

За угодою в Об'єднаних Націях вирощувати опійний мак дозволено в таких країнах, як Туреччина, Єгипет, Іран, Ірак, Індія, Китай, Корея, Японія. Це країни переважно магометанської віри, де культивування опійного маку — діло столітньої давності. Там заборонено споживати алкогольні напої, а потяг людини до задурманювання задовольнявся різними наркотиками.

Країною, звідки найбільше приходять до США наркотики, є Туреччина, в якій річна продукція опію становить 240 тонн. Транзитною країною, через яку переходять наркотики з Туреччини до США, є Франція, де в підпільних лабораторіях "парцелюють" опій на окремі наркотики, а зокрема й дуже популярний героїн. А звідти вже всіма способами перепачковують наркотики до США. Американські урядові чинники твердять, що 80% усіх наркотиків, які нелегально обертаються на американських нелегальних ринках, походять з Туреччини.

Коли американські урядові чинники не спромоглися охоронити свої кордони, порти й аеро-

дроми від спритних спекулянтів, коли число наркоманів у 1971 році у США досягло 600.000 осіб, то вже була крайня пора вдатися до рішучих заходів проти нелегального довозу наркотиків до США.

Америка має свій спосіб життя, звичаї і форми боротьби з лихом — не такі, до яких ми звикли в Європі. Наприклад, щоб утримати ціни на с-г продукти на певному рівні і не дати їм знизитися, у США платять готівкою власникам землі, щоб ті не сіяли таку чи таку с-г культуру!

З таким підходом до справи американська влада взялася боротися й проти наркотиків у власній країні. 17-го червня 1971 року президент Ніксон проголосив бойову кампанію проти наркотиків. Одним із найголовніших кроків у цій кампанії було — "бити гада" по голові. "Голова гада" наркотиків була в Туреччині, бо звідти найбільше наркотиків привозили до США.

Туреччина — це приязна держава для США в межах НАТО, тому США й звернулися до турецького уряду з пропозицією, щоб Туреччина припинила сіяти опійний мак — з умовою, що хліборобам, які сіяли опійний мак, Америка платитиме щороку 35,700.000 доларів. Турецький уряд прийняв таку пропозицію, а турецький парламент схвалив таку заборону.

Наслідки такі: по двох роках після того наркоманів у США було вже тільки двісті тисяч, себто на чотириста тисяч менше!

Тож турецьким селянам запропонувалося, щоб вони замість маку сіяли якусь іншу культуру. Дотепер ні турецькому урядові, ні американському не вдалося підняти таку с-г культуру, на яку б пристали турецькі селяни. В Анатолії, де росте опійний мак, є всі сприятливі умови для вирощування пшениці. Але...

Туреччина виплачувала своїм продуцентам опію по 13 доларів за кілограм. Нелегальним покупцям турецький селянин міг продати той самий кілограм опію за 45 доларів. А тих нелегальних покупців аж кишіло в Туреччині під виглядом невинних туристів. Вивезений із Туреччини опій зростав у ціні до 220 доларів, а один кілограм героїну, проданий малими пакетиками на вулицях у США, давав 240.000 доларів чистого прибутку.

Крім матеріального розрахунку, у турків узагалі (а не тільки в селян) заговорила амбіція: як це так, мовляв, що споконвіку вони сіяли опійний мак і їм нічого не сталося, а тут із-за океану чужа держава посміла сунути носа у їхні внутрішні справи.

Вельмишановному землякові Гаврилові Гордієнкові

Жарти на ботанічні теми

Присвята професорові:

Пишіть, шановний мій Земляче,
нам про рослинний мудрий світ.
Хай серце добре і гаряче
послужить Вам ще сотню літ.

В моїм безсонні й на дозвіллі
залюблена я в зелень зілля.
А в завмиранні — сон-трава
завжди живить і оживляє,
і рідним словом промовляє,
бо вічно в пам'яті жива.

А то ще є бур'ян — шпорш.
Дала б я Нобля нагороду
за шпорші серед городу:
ляж, як на килим, на шпорш —
і вище думкою летиш,
і серцем гарячіш гориш.

Пишіть, Шановний, в час дозвілля,
в час Ваших трудових годин,
Ви можете, лиш Ви один
знавець і прославитель зілля.

Ці жарти Вам для хвилиної розваги:

1. *Мати-мачуху* знаходять на весні.
Як утерпіти — листочків не зривати,
потім щоб наяві й ув сні
ворожить: чи мачуха, чи мати?
Вліті вийдуть трави на межу,

з ними недвозначна *материнка*,
материнка справді не чужинка,
то для неї й ласку бережу.
А в моїм саду: *невістеньки*,
незлюбиві сестрички і *братки*,
тільки в поле крізь залізні ґратки
утікають *заячі лапки*.

2. Боронюсь від клятої цикути
замашним *петровим батіжком*.
Виплекаю пісню *м'яти-рути*
без колючих слів і без отрути —
ба! й *кульбабки* побіжать біжком!
Побіжать *кульбабки* на леваду,
поведуть таночок зорепаду.
3. Я біжу босоніж і, на лихо,
бачу *вовчий зуб* і *вовче лико*.
Ще й набігли *павучки* презлючі,
докучають *реп'яшки* колючі.
Та вартує на стежині кожний
добродійник людський — *подорожник*,
він грає, ставши при дорозі:
"Ти босоніж бігти не в спромозі,
черевички — ось узуй — *зозулині*,
придивляйся де слідки *козулині*."
За прихильність дякую хорошу,
ще у нього допомоги прошу:
"Дуже прошу, втри гірку сльозу мені,
біля тебе ж *рушнички зозулині*."

Австралія

Лідія ДАЛЕКА

Так, перед виборами до турецького парламенту в жовтні 1973 року обидві найсильніші турецькі партії — Республіканська і Партія Справедливості — повели кампанію проти заборони сіяти опійний мак.

Отже, просто як вияв національної солідарності було після всього цього рішення турецького парламенту скасувати заборону сіяти опійний мак у Туреччині. Реакція на те рішення була негайна: два американські політики полетіли до Туреччини переконувати турецький уряд, щоб він щось зробив із рішенням свого парламенту. Відкликано з Анкари американського посла Вільяма Макомбера до Вашингтону на консультації. Комітет у справах закордонної політики американського сенату негайно стримав виплату Туреччині 236 млн. доларів військової й економічної допомоги. А такий миролюбний американський журналіст, як Пітер Гамілл, який завжди проповідує "мир за всяку ціну", піддав думку, щоб Америка післала над Анатолією ескадру суперфортець В-52 і збомбардувала поля з олійним маком.

Прем'єр міністер Туреччини заявив, що порушення приписів щодо торгівлі опієм у Туреччині

суворо карається, найчастіше — смертю, хоч фактично смертні вирoki замінюють на довший термін ув'язнення, і натякнув, щоб і США загострили присуди за порушення торгівлі наркотиками.

В зв'язку з скасуванням заборони культури опійного маку, засудженням за справи нелегального торгу опієм, проголошено широку амністію.

У відповідь на намір США припинити воєнну й фінансову допомогу Туреччині турецький уряд натякнув, що він перегляне справу свого дозволу Америці утримувати в Туреччині 24 військові бази, на яких перебуває 8.000 військового персоналу і 6.000 цивільного персоналу.

Крім того, до США від'їхала десятичленна делегація турецького парламенту, щоб остаточно переконувати уряд США в правильності й доцільності ухвали турецького парламенту щодо опійного маку.

Вдарити "гада по голові" в Туреччині Америці не вдалося, тому може урядові чинники США зроблять висновки з натяків турецького уряду й загострять боротьбу проти нелегальної торгівлі наркотиками у США. Бож чи наркотики приве-

З'їзд та зустріч ОДУМ-у США і Канади

Щороку Об'єднання Демократичної Української Молоді США і Канади влаштовує річні зустрічі своїх членів та прихильників. Ці зустрічі присвячуються визначним українським діячам. Цьогорічна зустріч ОДУМ-у була присвячена пам'яті геніального диригента і композитора Олександра Антоновича Кошиця, що помер 30 років тому в Вінніпегу, Канада.

Зустріч відбулася 31 серпня і 1-го вересня в Детройті, штат Мічіган. Напередодні зустрічі, в п'ятницю, відбулася конференція Центрального Комітету ОДУМ-у. У суботу вісім дружин хлопців і дівчат з Лондону, Чикаго, Детройту, Торонто і Міннеаполісу відбули міжфілійні волейбольні змагання. Першунами в змаганнях вийшли обидві дружини — хлопців і дівчат — з Чикаго. Переходову чашу передано під час бенкету філії Чикаго — на руки спортивного референта Миколи Сидельника.

У програмі зустрічі відбуто з'їзд делегатів ОДУМ-у та Товариства Одумівських Приятелів (ТОП) США і Канади. Програмову доповідь виголосив Олексій Шевченко — про новий статут, проект якого тимчасово діяв уже два роки. Після дебатов та запропонованих поправок більшістю голосів прийнято оновлений статут ОДУМ-у.

У суботу 31 серпня в аудиторії школи ім. Форда відбувся величавий концерт мистецьких гуртів ОДУМ-у. Три ансамблі бандуристів — із Чикаго, Міннеаполісу та Детройту — під керівництвом Анатолія Луппо спільно виконали марш ОДУМ-у "Ми об'їхали землю навколо" — слова Івана Багряного, музика Миколи Фоменка. Коротким вступним словом Михайло Смик познайомив присутніх з Олександром Кошицем, якому ОДУМ присвятив свою двадцять третю зустріч.

зени з Туреччини, чи з якої іншої країни, вони не перестають бути наркотиками і тому треба скеровувати вогонь не на селян у Туреччині, а на нелегальну торгівлю наркотиками у себе дома, у своїй країні.

У нас дозріле макове насіння широко вживалося завжди: хто не знає такого, як коржі з маком, маковики, кутя з маком і т. ін. А щодо наркотичних властивостей маку, то їх хіба використовували, щоб наваром з маківки напоїти немовлят і приспати їх та мати спокій для праці, особливо тоді, коли праця була примусовою і не можна було часто відриватися від неї та марнувати робочий час для немовляти. Це було колись так, за панщини. Може й тепер таке буває, не знаю!

Але вжите тут як мотто "Маку наївся" — то мова про дуже й дуже слабенький ступінь задурманення. Так і турецькі селяни, які з покоління в покоління жили з маку, не стали наркоманами. Тому справа наркоманії має інше коріння, яке нічого спільного не має з працею селян на полях та в опійних маку десь у Туреччині.

У концерті далі виступали ансамблі бандуристів з Міннеаполісу (керівник Володимир Вовк), з Детройту (кер. Петро Китастих) та з Чикаго (кер. Ан. Луппо), які виконали переважно твори в обробці Кошиця. Окрім згаданих ансамблів у концерті взяли участь два танцювальні ансамблі — "Метелиця" з Чикаго, якою керує Іван Іващенко, та понад 60-особовий ансамбль "Веснянка" філії ОДУМ-у з Торонто, яким багато років уже керує Микола Балдецький. Між масовими мистецькими гуртами виступали малі ансамблі і окремі виконавці — Валя Гулевич з філії Елсгард, Індіана, квартет дівчат з Міннеаполісу та струнний ансамбль під керівництвом Віктора Войтихова з Чикаго. Найбільший успіх у публіки мав виступ ансамблю танцюристів з Торонто.

На концерті ОДУМ-у, як і на всіх інших імпрезах ОДУМ-у, був почесним гостем Владика Мстислав, Митрополит Української Православної Церкви США. У неділю Владика відправив у катедрі св. Покрови, яку виповнили вірні та члени ОДУМ-у в уніформі з прапорами, службу Божу. Катедральний хор під керівництвом Івана Китастого під час служби Божої виконував літургійні твори Олександра Кошиця.

По обіді учасники зустрічі та гості були присутні на панелі (диспуті) на тему: "Українська інтелігенція під судом КГБ". У панелі брали участь Леонід Ліщина, Таня Вовк, Андрій Шевченко, Юрко Смик та Віктор Мигаль. Арбітром (головував) був Микола Мороз. Центральною темою розмов учасників була доля українського історика Валентина Мороза, що сидить у тюрмі, та як ми, еміграція, можемо його долю улегшити.

У неділю ввечері відбувся бенкет і забава. Головною доповідь виголосив д-р Анатолій Лисий, голова коша старших виховників США. Доповідач спинився на пройденому шляхові ОДУМ-у та на можливостях і планах дальшої праці ОДУМ-у на порозі чверть століття цієї організації. З привітаннями на бенкеті виступали представники різних організацій. Учасників зустрічі тепло вітав почесний член ОДУМ-у, бандурист і композитор Григорій Трохимович Китастих, якому ОДУМ завдячує створення багатьох ансамблів бандуристів.

Успіх зустрічі ОДУМ-у треба завдячувати керівникам комітету зустрічі, що його (комітет) очолювала Лідія Китаста. Комітет подбав про те, щоб нічліг та вся програма зустрічі були зосереджені в близькій і гарній околиці, щоб усі приїжджі були нагодовані впродовж двох днів. Також комітет подбав про святковий жетон, на яким зображений Олександр Кошиць з відповідним текстом в опрацьованні Олексія Пошиваника, про 8-сторінкову програму концерту та про все інше, що потрібне для одумівців, щоб така зустріч лишилася доброю згадкою й дала насагу до дальшої праці в філіях ОДУМ-у. Чергова зустріч, присвячена 25-літтю ОДУМ-у, відбудеться в Канаді, Торонто.

ВИСТУП УКРАЇНСЬКОЇ КАПЕЛІ О. КОШИЦЯ В БУЕНОС АЙРЕСІ

До берегів Ла Плати приїхав Український Національний Хор на чолі з геніальним чарівником — Олександром Кошицем, який щедрими руками розсилав наші найгарніші скарби, наші перлини, — єдині в світі, українські пісні.

Нікого ще не приймали так аргентинці, як наших співаків.

І дивне було їхнє перше враження.

Вони не чекали такого.

Спочатку це було якесь здивування і разом з тим недовір'я. Люди просто не знали, як сприймати цю самотність у своєму роді музику, розвинену до недосяжних височин.

Вони ніколи не чули чогось подібного і самі собі не вірили, що таке щось може бути утворене звичайними людьми...

Це було щось незбагненне, недосяжне, величне.

І захоплення, і ентузіазм натовпу переходив усякі межі.

Це був якийсь шал...

Театр не вмівав такої кількості людей, яка ломилась до середини, щоб ще раз і ще раз почути незнайомі, прекрасні пісні.

Був випадок, що молодь і студентство міста Ла Плати, яким не вистачило вступних квитків, виламали двері театру "Аргентіно" і натовп залив собою всі проходи і коридори.

Навіть місцеве священицтво, якому устав не дозволяв бути присутнім під час публічних спектаклів у залі театру, заповнили всі простори ззаду за кулісами і, напружуючи слух, намагались не загубити ні одного звуку.

Почуття гордості й безконечного щастя обіймало ту невеличку групу українців, які були свідками такого виняткового тріумфу нашої рідної пісні.

Пройшло багато літ, але ще й тепер можна зустріти людей, які пам'ятають про цей виступ і з захопленням згадують свої враження про "коро україняно".

Навіть преса, звичайно така суха й скупа щодо похвал, не знаходила виразів, щоб достойно оцінити виконавців концерту.

("Наш Клич", 24 червня 1948 р.)

ПОРТРЕТ КОШИЦЯ В ГАЛЕРІЇ ІСТОРИЧНИХ ПОРТРЕТІВ

Член Комітету святкувань 100-річчя з дня народження Олександра Кошиця Михайло Єремєєв з Риму повідомляє:

"У Римі є славне Кафе Греко, що недавно було перетворене на Галерію історичних портретів славних людей, які там бували впродовж останніх двох століть. З огляду на те, що ми з Олександром Кошицем частенько там засідали, я виднавав дозвіл повісити там його портрет. Над портретом працює пані Нижанківська. Портрет буде повішений осінню. Це буде вічна пам'ятка, бо портрети ці спочатку вішають, а потім примуровують до стіни. З українців покищо там є тільки портрет Миколи Гоголя".

"НОВІ ДНІ", жовтень 1974

ПОЕТЕСІ ЗОІ КОГУТ

(з нагоди прибуття її до Голлівуду і літературного виступу)

Поезія Шевченка, Лесі і Франка,
мов дзвін, збудили націю з тяжкого сну!...

І воля появилася, мов весна п'янка...

Та бурі з півночі ту знищили весну.

Тепер чекаємо над Тихим океаном
зі сходу США нового голосу-пісень,
які пронеслися б над світом гураганом,
перетворили б чорну ніч на світлий день!

Нью-Йорк же молодий наш шле нам лише ночі...

І чуєм п'яні голоси і звуки вовчі...

І жах охоплює чуття... І в'януть уші!

Та Сонце ось зійшло на заході... На крилах
поезії Ви принесли, Авроро мила!

Для Вас усі серця людей відкриті й душі!

У всіх державних націй, де війська, гармати
надійно бережуть кордони власні й волю,
поети можуть в себе з слова кпини мати...
А в нас воно виконує, мов Бога ролю!

Було і має бути ангелом святим,

охоронителем народу від заглади...

І сонцем життєдайним, теплим, золотим...

Мечем, коли повзуть на нас отруйні гади!

Іван ДІДЕНКО

Лос-Анджелос

УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКІ ВЗАЄМИНИ ІВАНА СВИТА

Ця книжка помагає зрозуміти ті взаємини та описує політичні події 1903-1945 р.р., на тлі яких вони розвивались, як під час останньої війни японська преса освітлювала події в Україні, зокрема в Карпатській Україні.

Книга ілюстрована, гарно оформлена, в твердій оправі.

Ціна 8 дол. Гроші слати чеком або "монеї ордер"-ом на адресу:

JOHN V. SWEET

P. O. Box 113, Ansonia St.

New York, N.Y. 10023, USA

НЕ ЗАБУДЬТЕ

В І Д Н О В И Т И

ПЕРЕДПЛАТУ

СВОЄЧАСНО!

ПОЗНАЙОМТЕСЯ: ЄВГЕНІЯ МІРОШНИЧЕНКО

Євгенія Мірошніченко

Майстри не родяться. Родяться лише діти. Євгенія Семенівна Мірошніченко нічим особливим не відрізнялась в родині у своєму сумному і веселому дитинстві, яке сплило в селі Перше Радянське, що над Дінцем, Харківської області. Їх, малих дівчат, і калачем було не виманиш із двору, коли тато зранку одягає чисту білу сорочку і бере мандоліну в руки. Та пісню про Гандзю-молодичку було обірвано війною: разом з відступом пішов і тато "у ніч, що ревля й стогнала"...

Реготала ніч, у трубі завивав вітер, а на комині блимав каганець. Євгенія Мірошніченко далі не могла втриматись. Вона попросила маму заспівати.

— Мамо-голубонько, хоч якоїнебудь тихотихесенько...

— Спи, он Люся та Зоя сплять.

— Ні, ми не спимо, — обізвалися діти.

І тихо-тихо з материних грудей, як рибка з прорубленої ополонки, виплеснула пісня "Іхав козак на війноньку".

Серце в Євгенії Мірошніченко защеміло від вперше почутої такої сумної і ніжної пісні. Вона заплакала.

— Женечко, ти що? — схаменулася мама.

— Я знаю, що ти теж плачеш, але в тебе сліз немає.

— Ой, яка ж ти в мене... — Пригортаючи до себе дитину, мама більше нічого не сказала.

І ось, мабуть, оці мамині мережки пісень та

"дзвінки горошини мандоліни", що їх нанизував тато "то в пісню, то в танець", вкладалися в її дитячій психіці з усім прекрасним, щоб потім, із бігом часу, стали краса і пісня душевною потребою. Вкинуте батьками зерно дало наслідки.

Все сталося випадково

У жіноче спеціальне ремісниче училище ч. 5 її, двохкласницю, було прийнято через щасливий випадок: її тато, Семен Олексійович, колись товаришував з директором училища.

— Ага... Мама одна, а нас троє.

— Он як. Треба допомогти.

— Так приймаєте?

— Хоч і не вийшла роками — доведеться, — сказав директор училища.

Тепер їй не страшно: гуртожиток, їдальня і форма. Вона носить цеглу, замурує провалля вікон, відрами виливає воду з кочегарки, тре підвіконня разом з іншими дітьми, приводячи приміщення училища до порядку. А згодом почала відвідувати і хореографічне заняття ремісничого гуртка. Її приваблюють танці.

Залишившись черговою гуртожитку, побираючи кімнату, вона наспівувала. Зиновій Давидович Заграничний, композитор і диригент хору училища, почувши її спів, немов зачарований завмер. Підійшов до кімнати і тихо відчинив двері.

— Ти давно співаєш?

— Я завжди співаю.

— Як це "завжди"?

— З дитинства...

Композитор розповідав дівчині про музику, про красу пісні і гармонії людських голосів хору, але Євгенія Мірошніченко про це не хотіла й слухати. Їй хотілося бути балериною.

Творча біографія актриси

Ставши головною солісткою хору, Євгенія Мірошніченко завзято почала відвідувати додаткові заняття, де розучували нові пісні, співали гами, вправлялися над розвитком голосу та призначали до правильного дихання. Ці і інші обов'язки вона виконувала після заняття і практики на радіозаводі, де вона працюючи з молотком і зубилом, одержувала "п'ятку" за точно зроблену слюсарську роботу. Об'їхавши з колективом п'ятого ремісничого всі районні і міські огляди хулення самоціальності, вона виїздить на республіканський — в Київ, а згодом і на всесоюзний — в Москву, де журі нагороджує її грамотою і цінними подарунками.

Після закінчення навчання в училищі, Євгенія Мірошніченко вступає до Київської консерваторії імені Чайковського, до класу одного із кращих вокальних педагогів проф. Марії Едуардівни Донець-Тессейр.

Коли Євгенія Мірошніченко була на третьому курсі, в Ленінграді відбувалася Всесоюзна конференція педагогів-вокалістів, на яку запросили педагогів з найкращими їх учнями. Такі конференції скликалися раз на десять років. На цій конференції Мірошніченко здобула визнання і небачену популярність, високо тримаючи українську честь і мистецтво українського трудового народу.

Державний екзамєн студентки Євгенії Мірошніченко відбувся не в залі консерваторії, а в залі академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка, що теж рідке явище. Тут молода дебютантка, Євгенія-Віолетта, дістала від Державної екзаменаційної комісії заслужену "п'ятірку" і — залишилася працювати в цім театрі.

Київський театр опери та балету ім. Т. Г. Шевченка став для неї справжньою академією. Тут вона зустрілася з цілою когортою найвизначніших мистців України: Зоя Гайдай, Марія Литвиненко-Вольгемут, Іван Паторжинський, Борис Гмиря, Лариса Руденко, Михайло Гришко, Михайло Стефанович, Юрій Кипорецько-Даманський, Дементій Євтушенко. Вони й стали, як потім розповідала Євгенія Мірошніченко, її вчителями і порадиниками, партнерами і друзями.

1957 року Україна співала і Україна слухала — готуючись до Всесвітнього фестивалю студентів і молоді в Москві. Найбільші міста і села України дуже пильно добирали молодь до участі в Українському республіканському фестивалі: співаків, хористів, оркестри, танцюристів і читців. Поїхала до Москви і Євгенія Мірошніченко, куди мала з'їхатися молодь з п'яти континентів світу. Але в Москві вона захворіла, і співала з підвищеною температурою. Не зважаючи на це, Євгенія Мірошніченко була серед переможців конкурсу.

Восени 1958 року Євгенія Мірошніченко була учасницею конкурсу в французькому місті Тулузі, на якому виконувала старовинну музику. Цей конкурс, до речі, користується великим авторитетом серед музикознавців світу. Це надзвичайно складний і тяжкий конкурс. Одна з його умов: всі твори повинні виконуватись мовою їх авторів. По закінченні трьох концертів в старовинному залі "Капітоль", американка Лопіс Май одержала першу премію, а Євгенія Мірошніченко — другу велику премію і кубок міста Парижа. Коли Єв. Мірошніченко вийшла на сцену, щоб одержати премію, зала, не погоджуючись з рішенням журі, демонстративно вибухнула: "Перший приз! Перший приз! Перший приз!" Проте, вимоги залі та наполегливі домагання співака Тулузького оперного театру Луї Ізара не допомогли — рішення залишилося в силі.

Потім прийшло творче відрядження до Італії. Туди їде лише уславлена молодь світу для удосконалення музичної освіти в знаменитому театрі Ла Скала. Антоніо Гірінгеллі і педагог Ельвіра Ідалго — відома світова співачка — привітно зустріла Євгенію Мірошніченко.

Секрет чарів українського соловейка

З жалем доводиться визнати про одне з найвизначніших колоратурних сопранів України і навіть всього світу майже нічого не знає українська еміграція. Не знає тому, що не має відповідної літератури про актрису, якщо не брати до уваги невеличку монографію М. Зоценка "Євгенія Мірошніченко", яка й стала основою цієї ще кількох статтів, що були надруковані на Україні. Немає й платівок, щоб послухати спів чарівного соловейка із вишневих садків України, земля якої цвіте сімома кольорами.

Причину цього, мабуть, треба шукати за лаштунками мистецького світу України і СРСР взагалі — в заздрощах і протекції, які властиві, ну, скажімо, і творчому колективові Голлівуду. І хоч наші славні артистки й доводилося падати через підставлені їй ноги, вона виходила на сцену, як боксер чи борець на арену. Своїм талантом і веселою усмішкою вона перемогла, ставши рідкісним і незвичайним явищем у вокальному мистецтві світу.

А втім, музикальність і акторський хист, все те, що властиве майстрам мистецтва, полягає, як пише М. Зоценко в своїй монографії, у винятковому обдаруванні, надзвичайному слухові і музикальній пам'яті, віртуозності співу і величному діапазоні співачки.

На своїй акторській роботі, Єв. Мірошніченко не тільки зосереджується, як твердить М. Зоценко: вона мобілізує розум і чуття, глибоко проникає у психологію і духовний світ героїнь, точно і пластично творить емоційні і правдиві образи. У складних колоратурних пасажах і руладах вона неперевершена: інтонаційна точність і віртуозність виконання на середині і в блискучих верхах. Репертуар Єв. Мірошніченко дуже великий, і все, що вона співає — свідчить про її працю настирливу і вимогливу. Сама вона прекрасна, як весняна квітка, і ніжна, як ніжний її голос.

"...Яким красивим, легким, сяючим криптаневою чистотою голосом співає вона "Солов'я". Як це свіжо, чарівно і виразно. Така надзвичайно висока вокальна техніка. В арії безумної Лючії її голос ще краще проявляє себе в середньому регістрі, в блискучих верхах і, перш за все, в вражаючій точності вокальної віртуозності. Все це дивовижно, доведено до досконалості найвищої", — писав доктор Морис Беко в Тулузькому "Ля лепеш дю мілі" 1958 року. А Тбіліська газета "Молодежь Грузии" писала 1967 року:

"...Вона, неначе не погоджуючись з композиторською теситурою, прикрашає вокальні партії опер віртуозними каденціями, захоплюючи глядачів дзвінкістю та чистотою верхнього регістру... В аріях з іскрометним блискучим голосом, в складних колоратурних пасажах досягає блискучої вокальної майстерності".

"На початку вистави ніхто не дихав, а чекав перших слів артистки — на якій мові вона буде співати?... Захоплена публіка почала плескати українській Віолетті за її голос та українську мову...

Мірошниченко — це і відчуття, і віртуозність, тобто мистецтво живе, вроджене, що захоплює..." твердить чехо-словацька газета "Нови живот" з 1967 року.

А все ж таки секрет справжнього таланту Євгенії Мірошниченко полягає в тому, що вона плоть від плоті, кров від крові, нащадок нашого славного козацького роду. А співуча мова України і справжній талант проникливості і вродженого артистизму досконале знання спадщини українського і світового мистецтва та наших національних традицій співу і утвердили у славі співачку світового масштабу. Такий голос, як у Євгенії Мірошниченко, мали лише дві співачки світу: італійка Агуярі і французька Модо.

Стелися піснею, дорога наша актрисо

Протягом дванадцятих років Євгенія Мірошниченко співала в найменших і найбільших країнах п'ятих континентів: в Алжирі, Югославії, Румунії, Польщі, Чехо-Словаччині, Угорщині, Єгипті, СРСР, Данії, Фінляндії, Англії, Італії, Канаді, США, Франції, Китаї, Ісландії, Болгарії, Новій Зеландії, Австралії, Японії тощо.

У її репертуарі вже давно утвердилася лірика і пристрасні музичні драми в партіях Віолетти з "Травіати", Лючії з "Лючії ді Ламмермур", Манон з "Манон Леско" і Мюзети з "Богеми", Росіні з "Севільського цирульника", Йолан з "Милани", Цариці ночі з "Чарівної флейти", Шамаханської цариці з "Золотого півника".

Та поряд з творами віртуозного характеру, як, наприклад, "Голубий Дунай" Штрауса або "Соловейко" Кропивницького чи й "Соловей" Аляб'єва, лауреатка Міжнародного конкурсу Євгенія Мірошниченко в своїх концертних програмах співала "Солов'їний романс" Кос-Анатольського, "Старовинний французький романс" Рахманінова, "Пісню ляльки" Оффенбаха і, звичайно, викликаючи захоплення публіки, свої улюблені пісні — "Зоре моя вечірняя" і "Гандзю".

У житті народної артистки України і СРСР Євгенії Мірошниченко було кілька пам'ятних подій. Минулого року вона стала лауреаткою Державної премії ім. Т. Г. Шевченка і порадувала слухачів новою партією з моноопери В. Губаренка "Ніжність". Та, мабуть, найбільшою, хоч і сумною, подією в її особистому житті були ті хвилини, коли вона, розсипавши квіти, впала ридуючи на могилу свого батька, похованого в селі Кротова Куйбишевської області.

— Тепер, — говорить Євгенія Мірошниченко, — коли в мене росте двоє синів — Ігор та Олег, так хочеться, щоб вони мали палку вдачу мого батька, щоб так, як він, любили природу, музику, свій край. Я часто їм розповідаю про срібні жайворонкові струни мого дитинства — батькову казку.

У жовтні і листопаді цього року Євгенія Мірошниченко, разом з українським народним артистом Дмитром Гнатюком — баритоном Київського театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка,

Я дуже шаную проф. М. Гімбутас, читає її праці і дуже вдячний за безплатне присилання, на мою просьбу, її книжки мійому доброму знайомому. Але в книжці The Slavs так багато відомостей перестарілих, неточних, які ображають і шкодять українцям — як цілому народові, що я вважаю себе зобов'язаним подати правдиві інформації — на підставі найновіших наукових праць. Бажаю бодай частинно спростувати ті хибні твердження, які знаходимо у згаданій книжці.

У 294-295 числі "Нових днів" п. Й. Чесна висловив своє здивування, чому прізвище проф. М. Гімбутас написано латинкою. Та тому, що вся книжка написана англійською мовою, друкувала латинкою — тому й прізвище авторки написане латинкою.

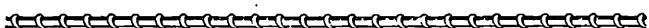
Питає: "Хто той Перхорович, що так добре знає географію?" Щоб бачити похибки проф. М. Гімбутас, не треба "добре" знати географію. Думаю, що й Ви знаєте, що Київ, Суми, Полтава, Лебедин — це Україна, а не Росія.

На сторінці 155 книжки проф. М. Гімбутас підпис під рисунком: "Збручанський ідол, Галичина, південно-східня Польща". Збруч був границею Польщі від часу після 1-ої світової війни до Другої. Тепер від Збруча до границі Польщі понад 200 км. На якій підставі проф. М. Гімбутас твердить, що то Польща?

Передо мною лежить мапа ч. 46-47 німецького: Der grosse Bertelsmann Weltatlas (1965 р.). На ній одною фарбою позначені Литва з містами Вільна та Ковна, Білорусь — з Менськом, Україна — з Києвом, Росія — з Москвою та інші країни, а через усе це йде напис Soviet Union... Чи проф. М. Гімбутас вважає, що Вільна і Ковна так само Росія?

З пошаною

Ю. Перхорович

— відбуде концертне турне по Канаді. Турне влаштує Національна корпорація концертних агенцій — імпресаріо Михайло Муцак і його дружина Софія Романко-Муцак — відома канадська співачка. А в наступному році Євгенія Мірошниченко приїде до США, де буде виступати на концертах з симфонічними оркестрами Америки, що їх влаштовуватиме "Гурок концертів".

Виступи двох видатних артистів Київського театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка будуть для нас усіх великою радістю і гордістю нашим мистецтвом та великими талантами дочки і сина України. Євгенія Мірошниченко і Дмитро Гнатюк обережно і гордо несуть українське мистецтво у широкий світ.

Іван ПИШКАЛО

Дорогий Дмитро Варламовичу!

Прочитав я Вашу статтю в журналі "Нові дні" за квітень м-ць ц.р. "Щоб українську гімназію мати скоріше" й рішився поділитися з Вами своїми думками про те саме. Прошу вибачити мені — трохи тут подаю критики на Вашу статтю.

Перше речення у Вашій статті про те, що діяти треба вже не словами, а практичними кроками.

А далі Ви ж самі в цій статті наштукхуєте на зайві словесні "дії", бо радите творити комісії й комісії, а це і є те, що далі тих комісій справа не піде.

Я раджу не творити ніяких комісій, а діяти тими практичними кроками:

1. Законні права на відкриття гімназії в Канаді можна дістати в міністерстві Освіти і більше не увиватися перед тими панями, що ніякого відношення до шкільництва не мають.

2. Ніякої академічної комісії не творіть, а особливо щодо програми для гімназії.

На англійській зоні в Німеччині в Гайденав програму для гімназії реального напрямку склали наші педагогічні кадри. Я її маю в себе, але не тут, у Фльориді, а в своєму домі в м. Сиракузи, Н.-Й.

Ця програма й стане основою майбутнього гімназії, лише кожен фахівець викладового гімназійного предмета мусить добре простудіювати й дещо змінити чи доповнити, але фахівець, а не людина з титулом без фахових знань.

3. Я з Вами згоджуюсь, що українська мова, українська література, історія й географія України в цій гімназії мусять бути провідними предметами. Так само я з Вами згоджуюсь щодо інших предметів, але й тут історія української культури не мусить базуватися лише на звичаях та обрядах, бо то ще далеко не вся культура нашого народу.

4. Щодо підручників для гімназії, то та Гайденавська гімназія лишила після себе деякі підручники з математики, фізики, хемії, зоології, ботаніки українською мовою, то на перші початки вони можуть бути вжиті і в цій гімназії.

З української шкільної граматики добрими будуть Ваші підручники, але мусите до них додати відповідні вправи окремими книжками.

Я маю виготовлені два підручники спеціально на замовлення сл. п. проф. Дмитра Дорошенка, коли він був головою культурно-освітнього відділу ЦПУЕ в Німеччині.

Я Вам колись про ці два підручники говорив. Перший з них — це підручник для української гімназії з стилістики української мови, готовий до друку. Другий з них — це підручник для цієї ж школи з українського красномовства, який іще переписується начисто. Чув я, що "Нові дні" друкують підручник з історії української літератури. Одне слово, з підручниками з української мови й літератури для української гімназії ми вже готові.

Щодо фінансувань і помешкань, то й тут я маю деякі додатки до Ваших проєктів.

Гімназія може бути й приватного характеру, тобто на корпоративній основі директора з усіма його педагогічними кадрами, з оплатою від гімназистів за право навчання.

Така гімназія може мати якесь допомогове підприємство з участю гімназистів на роботах в тому підприємстві з оплатою праці гімназистів та й найнятої робочої сили. Тут уже має бути винахідливість директора та його колег.

І на останок — не раджу узалежнювати будь-яку гімназію від будь-якого університету, бо гімназія дає добру середню освіту своїм гімназістам, а вже їм до вибору навчатися там, де їм вигідніше у вищих навчальних закладах. А до того ще: гімназія може мати додаткові класи фахового характеру.

Стара російська гімназія в додаткових класах вишколювала учителів народної школи, а наша українська гімназія може готувати й інших фахівців середнього вишколу за сучасними вимогами й потребами — адміністративно-комерційних чи для сільсько-господарського напрямку.

Все це може залежати як від педагогічно-інструкторських кадрів, так і від потреб Канади на такі середньотехнічні кадри. Саме цим така гімназія може ще й конкурувати з іншими середніми навчальними закладами й захити собі престижу, а тоді легше можна буде здобути права на державне фінансування, тобто перейти на державний бюджет такої гімназії.

З товариською до Вас пошаною —

Іван Посипайло

Вельмишановний пане Редакторе!

Ваші читачі, і я в тому числі, вдячні Вам за статтю у "Н.Д." ч. 293: "Дивовижі нашої преси" та "Увага! Мова..." Бажано було б бачити постійно сторінку, присвячену мовним питанням. У кожній граматиці матеріал сухий, до граматики нас не навернеш, а в статтях, особливо таких, як перша, дивовижі б'ють в очі, кожен легко запам'ятає помилку і знатиме, як того уникнути.

До нас "Н. Д." йдуть два-три місяці, число 293 тільки тепер одержали. Мабуть, Вам за цей час хтось ближчий уже зауважив, а коли ні, то я дозволю собі висловити Вам докір: "скалку в оці брата свого побачили, а поліна у власному оці..." Докоряєте "Українським вістям" недотримання правил чергування (Сахаров Вказував...), а самі, як редактор журналу, в тому ж числі допустили значно гіршу помилку:

...глянуВ В Вічі... (стор. 8).

Скажете, автор віршика сам відповідає. Не кожен автор: той автор слабенкий, він потребує помічі редактора (хоч би оте повторне "враз", "сум аж серце застеля").

У статті є такий здогад: "Мабуть, в Австралії

ONTARIO

Government Information

Нещодавно були пороблені заходи, щоб група індіанських дітей відвідувала публичну школу в містечку в північному Онтаріо. Управитель цієї школи здавав собі справу з того, що індіанські діти часом мають прикрі переживання через відношення до них інших студентів. Щоб не допустити до цього, він прикликав дорадника із Комісії Людських Прав, щоб поговорив з тими не-індіанськими дітьми. Дорадник запитав дітей, чи котренебудь з них не починало ходити до якоїсь нової школи, і чи вони собі уявляють, як би вони почувались, якщо б якраз вони були незнайомцями. В цей спосіб він поміг тим дітям зрозуміти, як індіанські діти почували б себе, прийшовши до їхньої школи, і інтеграція всіх дітей пройшла відносно гладко.

Громадське дорадництво це одна із важливіших ролей, які відіграє Онтарійська Комісія Людських Прав. Ми влаштовуємо семінари та дискусії з поліцією в тих округах, де існують перегороди поміж нею і групами меншостей, щоб зменшити напруження і допомогти їм у обоюдному себе розумінні. Ми беремо участь в зібраннях імігрантів і меншостей із тубільних уродженців,

ЛЮДСЬКІ ПРОБЛЕМИ МОЖУТЬ БУТИ ПОВАЖНИМИ ПРОБЛЕМАМИ

Ось, що робить Онтаріо,
щоб допомогти їм зарадити заздалегіть

щоб їм вияснювати так їхні права, згідно з законом, як і обов'язки горожан цієї провінції.

Ми також допомагаємо людям увійти в контакт з місцевими організаціями, як батьківські комітети при школах, громадські і державні установи, також церкви, які існують для того, щоб допомагати, а при існуванні яких дехто навіть не знає. Де тільки є будь-яка трудність з причини раси, мови, кольору чи віроісповідання, Комісія Людських Прав допоможе через дискусії допровадити до взаємного розуміння і пошани між людьми з різними поглядами.

Нашим завданням є допомогти людям зжитися, і заохочувати їх до здорових взаємин між всіма групами.

Якщо ви хочете отримати більше інформації чи допомогу, зверніться до Комісії Людських Прав на одну із поданих адрес:

HAMILTON
1 West Avenue South
Postal Zone: L8N 2R9
Telephone: 527-4501

KITCHENER
824 King Street West
Postal Zone: N2G 1G1
Telephone: 744-5211

OTTAWA
2197 Riverside Drive
Postal Zone: K1H 7X3
Telephone: 731-7200

SUDBURY
1538 LaSalle Boulevard
Postal Zone: P3A 1Z7
Telephone: 566-3071

TORONTO
400 University Avenue
Postal Zone: M7A 1V7
Telephone: 965-5251

KENORA
808 Robertson Street
Postal Zone: P9N 1X9
Telephone: 468-3128

LONDON
362 Dundas Street
Postal Zone: N6B 1V8
Telephone: 438-7291

SAULT STE. MARIE
125 Brock Street
Postal Zone: P6A 3B6
Telephone: 949-3331

THUNDER BAY
235 Bay Street
Postal Station "P"
Telephone: 345-2101

WINDSOR
500 Ouelette Avenue
Postal Zone: N9A 1B3
Telephone: 256-8278

Government of Ontario

William G. Davis, Premier

міцний папір, що все витримує." Витримує ще й не таке! У цьому ж числі анотується видана в Австралії книжка "Світлотіні". Не полінуйтеся прочитати і вибрати хоч частину дивовиж. Пояснить Вашим читачам, що Зелений Клин не лежить у Ферганській області; прошу, пояснить обставини і рік смерті Стешенка, бо в "Світлотінях" неправильно висвітлено. Розгадайте загадку Марії Антуанети — імператриця Тереза дочка чи мати

Марії Антуанети? Це питання, ніби, українцям далеке і не актуальне, але наші студенти вивчають історію в чужинецьких школах, коли знаходять помилки в українських книжках, то недовіряють і правдиво написаному.

У згаданій книжці ще багато більше фактичних і мовних помилок, але в нас... папір мусить терпіти.

З правдивою пошаною,
Ваша передплатниця О. Ч., Австралія

Поезія М. Драй-Хмари

(Продовження з 11 стор.)

Але не слід думати, що останні поезії, цитовані тут з "Проростеня" як "неокласичні", були написані під впливом його дружніх взаємин з М. Зеровим (єдиним, дійсним представником українського "неокласицизму"). Скоріше можна твердити, що до певної міри Драй-Хмара був і під впливом неокласичного руху.

Тема України і революції

Драй-Хмара вірив у прийдешній культурний ренесанс України, тому в "Проростені" він поставив першим віршем "Під блакиттю весняною" (1922)²⁴). Ця поезія позначена вірою поета в світле майбутнє України, яку він виявляє у подвійному символі — землі (що вириває після потопу) і весни. Березень сушить поля і співає очервонена революцією земля. Рядки цієї поезії дзвенять надією і ранньою весняною свіжістю. Кінчається вірш бажанням поета вийти на простір:

Вітер, вітер з хмарних кубків...
Став ковчег посеред гір,
і як Ной, я жду голубки:
хочу вийти на простір!

Уся перша збірка поезій Драй-Хмари — це віра в революцію, як в національний ренесанс.

В одній із найкращих поезій "Я полюбила тебе" (1924)^{24а}), Драй-Хмара змальовує Україну в образі молодої орлиці, яка летіла на бій; на крилах її кров і рана посеред чола, а вдалині видно горби Голготи, чути крики ворога "розпни її, розпни!" Поет поділяє разом з нею гіркоту цієї муки, і вони мовчки єднають руки:

І гіркоту цієї муки
Пили ми з повного відра
і, мовчки поєднавши руки,
були як брат і як сестра.

До блискучої поезії Драй-Хмара належать його символічні вірші в циклі "Шехеревада" II.

Аналізувати зміст цієї поезії не так легко. Магічна сила поетичного слова вводить нас у світ східної легенди, значення якої різко змінюється під впливом барв українського фолкльору.

Перша строфа в яскравих барвах змальовує бурю на світанку.

У другій строфі — відчуття революційної сили.

Третя строфа дає нам відчуття всю пристрасність, пов'язану з революцією. (Шехеревада. II, 1923)²⁵).

Стогнала ніч. Вже гострі глиці
Проколювали більма дня,
і синьо-золоті грімниці
дражнили відгульня-коня.
Розбурхалася хмар армада, —
а ти, опалена в огні,
ти, вся любов і вічна зрада,
летіла охляп на коні.

Під копитом тріщали ребра,
впинались очі в образи —
а ти розпліскувала цебра
передсвітанної грози,

Із бур, о молода гонимце,
ти пролила своє дання —
і світом гомін і стрілиці
дзвінкокопитого коня.

Однак, Драй-Хмара, який радісно вітав революцію, уже пригноблений подіями в останньому вірші "Проростеня" "В село" (1925)²⁶), написаному в мінорному символістичному тоні.

Блискучий сніг, колючий вітер,
Гудуть натягнуті драти,
Шляхів нема, немов хто витер,
і важко проти вітру йти.

Поет бачить навколо себе лише сніжну пустелю, і небеса над ним — чужі й порожні. І знову він стає одним з його часто вживаних запитів, що так посилює мистецький характер цього вірша:

А де ж ті стріхи кострубаті?

Та все покрито великими кучугурами снігу.
Село, немов пропало, зникло.

Розчарування революцією особливо підкреслюється в 4-й строфі. Поет констатує, що революція принесла селу лише смерть і спустошення.

Загрузаючи в снігу, поет іде навпроти сніговії бурі і просить своє серце битися доти, поки хоч трохи є надії. Коли ж усе пропало, нехай його серце розірветься і розвіється, як пригорща золи.

Замети рвзтопи сльозами,
огнем палючим розпали,
або вже розірвись з нестями,
розвійсь, як пригорща золи²⁷).

Драй-Хмара був українським патріотом і його пригноблювала пасивність української інтелігенції, що була наслідком поразки національної революції.

В одній із своїх поезій "І кожен день кудись в трамваї²⁸), яку він не вмістив у збірці "Проростень" (хоча вона була написана в той самий час), поет порівнює монотонність життя на підсоветській Україні з величчю Гангу і Гімалаїв.

Поет-філософ прорікає:

Та неминуcho не зрушиш,
і вколишся, рвучи троянди.

Він приходить до висновку, що час іще не наспів у його країні для розвитку великих душ, що Україна не має свого Ганді, який боровся б за її незалежність.

²⁴) Проростень", Слово, Київ, 1926, стор. 5.

^{24а}) Поезії, стор. 34.

²⁵) Поезії, стор. 41.

²⁶) Поезії, стор. 70.

²⁷) Поезії, стор. 71.

²⁸) Поезії, стор. 135.

Ця поезія датується київським періодом: вона змальовує Київ у середині 20-х років і розчарування українських інтелектуалів, особливо ж Драй-Хмари, в культурному відродженні на Україні. А тому не дивно, що він звертає свою увагу на Схід. Останній здається йому більш урівноваженим, ніж країна, де він живе. Поет уявляє собі спокій голубого неба країни Гангу і Гімалаїв, як символ миру та духової незалежності індуської душі.

а десь і Ганг і Гімалаї
і спокій голубого неба.

Тема України, посилена красою її степів

Ця тема розвинена в найсимволічнішій поемі Драй-Хмари "Поворот", написаній з перервами в роках 1922-27 і надрукованій лише 1964 року в Нью-Йорку, в збірці *Поезії*. Поет вважав, що друкувати цю поезію було неможливо — через її абстрактний і мінорний характер^{28а}).

Ця поема написана в періоді Кам'янець-подільському та Київському і тема її визрівала у Драй-Хмари протягом 5 років.

Україна до революції у Драй-Хмари пов'язується з його поверненням із закордону 1914 р. (перед першою світовою війною).

Коли в поемі "Констанца" (1935²⁹) розповідь базується на конкретній епізоді з подорожі Драй-Хмари закордон, то в поемі "Поворот" ідея цілковито перетрансформовується. Абстрактний характер цієї поеми відчувається уже в першій строфі:

Ніколи туги повинь
не розливається так,
як нині,
І так ніколи не вдивлялись
тривожні,
гарячкові
очі
У шафірові береги
моєї мрії³⁰).

Тут Драй-Хмара розповідає про свою самотність і сумування за дорогою Україною. Він байдуже ставиться до європейських країн, як чужих йому духом. Він може бути щасливим лише в своїй країні, серед її степів. Але ці степи вже окроплені святою кров'ю.

Щоб підкреслити свій сум, Драй-Хмара знову повторює три рядки з першої строфи:

ніколи туги повинь
не розливалась так,
як нині³¹).

У своїх мріях поет бачить Україну далеку, не досяжну, омріяну; він хотів би ще хоч раз поцілувати "жагучими і спраглими устами" її прекрасну, чарівну землю. Він може набратись нових сил і снаги лише на своїй батьківщині.

Тема України знову появляється в кінці першої частини поеми "Поворот" і продовжується майже в цілій другій її частині. У кінці першої частини бачимо символічні вірші, особливо важливі, щоб зрозуміти спосіб мислення Драй-Хмари, —

вони виявляють його ідеалізм (ладний вмерти за свої ідеї).

Я вмеру,
а те, у що я вірю,
залишиться
і житиме без мене!...³²).

У цих рядках він наче передбачив свій ранній кінець життя.

Текст не вказує ясно, що це за ідея. Правда, на стор. 84 поеми "Поворот" знаходимо вірші, де поет ототожнює себе з людьми, що борються за свободу; їхні душі, вирвавшись з в'язниці, шукають світла. Паріотичний настрій цієї поеми наводить на думку, що в щойно цитованих рядках мова йшла про українське відродження.

У другій частині поеми "Поворот" Драй-Хмара говорить про своє повернення з закордону на Україну. Але що він знаходить? Замість прекрасної країни, про яку він мав, бачить нескошені жита з порожнім колоссям. Ниви чекають на жінок, а їх немає.

Споглядання бездонного неба і відчуття його вічності поєднуються у поета з почуттям самотності і любови до природи.

Бездонна глибочинь
повисла наді мною:
вічність,
Я на порозі вічності лежу
і п'ю
її холодний
келех³³).

Філософський характер цих рядків змінюється під впливом опису легенького вітру в наступній строфі. Цей легенький вітер торкається його руки, вуха, волосся і трави; він хитає тополлю, роблячи її живою — і все оживає в очах поета: жито й трава. Він бажає з'єднатися з усім і полинути на темносинє озеро, де плинуть човни золотодонні, вітрила полум'яні розпустивши. Ми бачимо тут те саме розуміння краси природи, що і в "Проростені", і те саме бажання з'єднатися з нею, але воно більше підкреслене в "Повороті".

Кінцеві строфи "Повороту" розповідають про розмову між групою молодих селян і поетом. Це надає великої драматичної сили цій частині поеми. Драй-Хмара описує трагізм голоду на Україні, божевільна з голоду мати убиває своїх дітей і поїдає їх. Селяни карають її, закопуючи живцем у землю.

Подаючи опис руїни і голоду, поет запитує: "Хто винен?" і відповідає: "Ми самі": бо "лежавши на печі, держави не збудуєш". І трохи далі пише: "Надійтеся не на чужі, а на свої, на власні сили".

(Закінчення в наступному числі)

^{28а}) Щоденник Драй-Хмари від 28/I, 1928 р.

²⁹) *Поезії*, стор. 119-124.

³⁰) "Поворот", *Поезії*, стор. 75.

³¹) *Поезії*, стор. 77.

³²) *Поезії*, стор. 85.

³³) *Поезії*, стор. 92.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Десяте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.50 дол.

2. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.40 дол.

3. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для 4-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.40 дол.

4. Петро Волиняк

ДНІПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія

Єдиний на еміграції підручник такого типу
Книжка ілюстрована

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.
в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.80 дол.

5. Петро Волиняк

ЗАПОРІЖЖЯ

Читанка для 5-ої класи

У цій книжці багато історичних оповідань

Ціна: у Канаді і США — 1.80 дол.
в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.60 дол.

6. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Друге видання

У книжці багато ілюстрацій, карт тощо

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.
в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.80 дол.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, Ч. 1

Фонетика й морфологія

Шосте видання

Ціна: у Канаді, США і Австралії — 2.75 дол..
в Англії — 100 шіл.

8. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, Ч. 2

Синтаксис. Третє видання. Ціна \$2.50

Замовляти в "Нових днях". Школам і книгар-
ням та церковним громадам — знижка.

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ!

М. Ю. Брайчевський, "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ-
З'ЄДНАННЯ, критичні зауваги з приводу од-
нієї концепції".

Книжка написана сучасним українським
радянським істориком. — Ціна: 2.00 дол.

Іван П. Багрянний, "ЛЮДИНА ВІЖИТЬ НАД
ПРИРОВОЮ". — Ціна: 6.00 дол.

Іван П. Багрянний, "ТАК ТРИМАТИ".

Ціна: 3.50 дол.

Володимир Винниченко, "СЛОВО ЗА ТОБОЮ,
СТАЛІНЕ". — Ціна: 8 дол.

В. Винниченко, "НА ТОЙ БІК" — повість.

Ціна: 3.00 дол.

LOOK COMRADE — THE PEOPLE ARE
LAUGHING...

Підрадянський гумор зібрав і видав
Іван Коляска. — Ціна: 2.50 дол.

А. Юриця, КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ,
оповідання й фейлетони, 184 стор.,
звичайна обкладинка. — Ціна 4.00 дол.

М. Л. Подвезько, УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙ-
СЬКИЙ СЛОВНИК, тверда обкладинка,
близько 60 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

М. Л. Подвезько, АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ
СЛОВНИК, тверда обкладинка,
близько 50 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

Василь І. Гришко, "ТРЕТЯ СИЛА, ТРЕТІЙ
ШЛЯХ, ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна: 1.50 дол

Василь Іванис, "ДО ПРОБЛЕМИ КАВКАЗУ".
Ціна: 0.70 дол.

Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРА-
ІНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".

Ціна: 2.00 дол.

Андрій Бондаренко, "Слово в дискусії, якої не
було (замість аналізу дивних потягнень
пп. М. Лівіцького та М. Степаненка)".
Ціна: 1 дол.

Анатолій Юриця, "ЗАСОБИ І СПОСОБИ ПО-
ЕТИЧНОГО ВИСЛОВУ". — Ціна: 1.00 дол.

Петро Карпенко-Криниця, "ІНДІАНСЬКІ БАЛЯ-
ДИ". — Ціна: 2.00 дол.

Олександр Солженіцин, "НОВЕЛІВСЬКА ЛЕК-
ЦІЯ З ЛІТЕРАТУРИ". — Ціна: 0.50 дол.

Книжки замовляти в адміністрації
"Нових Днів".

УКРАЇНЬКА КНИГА В ТОРОНТО

о г о л о ш у є

спеціальний випродаж книжок від 15 вересня до 15 жовтня 1974

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК, склали
М. Подвезько, М. І. Балла. Видавництво
"Радянська школа", Київ 1974, ст. 664. \$9.25

Словник містить близько 65,000 англ. слів
з їх українськими відповідниками.

Вимову англійських слів позначено за до-
помогою фонетичної транскрипції.

На всіх українських словах-перекладах
позначено наголос.

До англійських слів, що мають по де-
кілька різних значень, подано відповідні
українські переклади і пояснення курси-
вом. До важких для перекладу слів на-
ведено приклади вживання їх у контексті.

У словнику подано також ідіоматичні
вирази, прислів'я і приказки (обома мо-
вами). В кінці словника є список най-
уживаніших англійських і американських
скорочень, список найважливіших гео-
графічних назв і список власних імен.
Словник призначається для фахівців ан-
глійської мови, а також усіх, хто вивчає
англійську мову або перекладає з англій-
ської на українську. Ним можуть кори-
стуватися також в англомовних країнах
особи, які вивчають українську мову.

**СМ 03517 ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАРОДНИЙ
ХОР** — Художній керівник і диригент
Микола Попенко. **ГЕЙ ЧУЛИ ГОРИ** (І.
Мартон - В. Вовчок). Закарпатські нар.
пісні. **РОЗКВІТАЄ ЗАКАРПАТТЯ** (обр.
М. Панченка). **ОЙ У САДУ РУЖА ПО-
САДЖЕНА** (обр. М. Попенка - М. Кречко),
**ПЛИВЕ КАЧА ПО ТИСНІ, ОЙ НЕ БУДУ
МАМКО, ТВОЯ** (обр. М. Попенка), **НА
ПОТОЧКУМ ПРАЛА** (обр. П. Милослав-
ського), **ЕЙ, ГОЙ, ТИЛИ, ТИЛИ, Ю. Цим-
бор** (сл. нар.), **РОСІЯ І БЕРІЗОНЬКА** (О.
Савельєв - А. Шведов), **ПРАЦЬОВИТИ МИ**

нар. пісня. **РОЗСЕРДИВСЯ МИЛИЙ** (обр.
М. Попенка), **ОЙ КОЛИ Я РУКОВАВ** (обр.
С. Мартон), **ЗАКАРПАТСЬКІ ВІЗЕРУН-
КИ**, М. Попенко - М. Кречко. Солісти
М. Кадар, К. Лабик, П. Відзіля. \$5.50

СМ 02707 УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ХОР
ІМ. Г. ВЕРЬОВКИ — Художній керівник
Анатолій Авдієвський. **ОЙ ГАРНА Я,
ГАРНА** (Укр. нар. пісня), **ВЕРБОВАЯ ДО-
ЩЕЧКА** (обр. А. Авдієвського), **СКРИП-
КА ВИ НЕ ГРАЛА** (обр. В. Самійленка),
КОЛИСКОВА (обр. А. Авдієвського),
СТОІТЬ НАД ВОЛГОЮ КУРГАН (І. Шамо-
Д. Леценко), **ПОЛЕ МОЄ, ПОЛЕ**, Вінок з
укр. нар. пісень: **СІРІ ГУСИ, КАЧАТА-
ГУСЯТА, ОЙ ПІДУ СОБИ В ЗЕЛЕНИЙ
ГАЙОЧОК, ОЙ ЧЕРЕЗ ГОРУ ТА В ЛІСОК,
ОЙ ШУМ ХОДИТЬ ПО ДІБРОВІ, РОЗ-
ЛЯГЛОСЯ НАШЕ ПОЛЕ**. Троїста музика,
Гуцульські наспіви. **ЗЕЛЕНЕ ЖИТО**, укр.
нар. пісня, **НА ГОРОДІ ВЕРБА РЯСНА,
СНІГ ВІПІЄ, НОВОРІЧНА-ЗАСІВНА**.
Солісти Н. Бочарова, В. Харченко. \$5.50

СМ 03367 УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ХОР
ІМ. Г. Г. ВЕРЬОВКИ, Художній керівник
Анатолій Авдієвський. **ЗЕЛЕН-ХМІЛЬ** (Я.
Цегляр - О. Маруніч), **УКРАЇНСЬКІ МЕ-
ЛОДИ** (обр. В. Полевого), **ОЙ НА ГОРІ ТА
СУХИЙ ДУБИК, ГАПІЛКА** (обр. С. Люд-
кевича), **ЧЕРЕЗ ПОЛЕ ШИРОКЕЄ, КОЛО-
МИЙКИ** (обр. А. Гнатишина), **ВЕСНЯНКИ**
(обр. А. Авдієвського), **ОЙ У ПОЛІ КРИ-
НИЧЕНЬКА, ОЙ ТИ, БЕРЕЗО** (обр. Г. Ве-
рьовки), **ГЕЙ У ЛІСІ, ЛІСІ, РОЗПРЯГАЙТЕ,
ХЛОПЦІ КОНІ, ОЙ ЧИЙ ТО КІНЬ СТОІТЬ**
(обр. А. Авдієвського), **ЖИТО-МАТИ** (укр.
нар. пісні), **Я СЛАВЛЮ ПАРТІЮ** (В. Вір-
менич - О. Новицький. Солісти, хор та
Оркестр Народних інструментів. \$5.50

Якщо замовляєте нові книги поштою на суму \$15.00 або більше, то наша крамниця
оплатить поштові витрати.

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного долара) просимо прислати 20 центів у Канаді і США
на поштову оплату.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada
Tel.: 532-8928